

*SE ON VÄHÄ KAKSPIIPPUNEN JUTTU-
EI MITÄÄN NIIN HUONOO, ETTEI JOTAINHYVÄÄKI*

Entisten lastenkotilasten näkemyksiä ja kokemuksia lastenkodin kasvuympäristöstä

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali- ja terveystieteiden laitos

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö

Opinnäytetyö

Kevät 2007

Kati Hiltunen

Tiia Mälkönen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

HILTUNEN, KATI & MÄLKÖNEN, TIIA:

SE ON VÄHÄ KAKSPIIPPUNEN JUTTU – EI MITÄÄN
NIIN HUONOO, ETTEI JOTAIN HYVÄÄKI –
Entisten lastenkotilasten näkemyksiä ja
kokemuksia lastenkodin kasvuympäristöstä

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdon opinnäytetyö,
sivuja 52, liitesivuja 6

Kevät 2007

TIIVISTELMÄ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata entisten lastenkotilasten subjektiivisia näkemyksiä ja kokemuksia lastenkodista kasvuympäristönä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, minkälaisina lastenkodin fyysiset tilat koetaan ja minkälaisen merkityksen sijoituksen aikaiset sosiaaliset suhteet saavat. Lisäksi tarkastelemme kasvattajien roolia ja merkitystä lastenkodissa.

Tutkimuksemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Aineisto koostuu kolmen jälkihuollossa olevan nuoren teemahaastatteluista. Aineiston analysointi on toteutettu sisältöanalyysin keinoin.

Tulokset osoittivat, että lastenkodin fyysisiin tiloihin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä ja ne koettiin kodikkaina. Tärkeiksi sosiaalisiksi suhteiksi lastenkoti-aikana muodostui perhe- ja sukulaisuudet sekä ystävät. Myös vertaislasten merkitystä kuvattiin jopa sisaruussuhteiden veroisina. Kasvattajien rooli ja merkitys jakoivat mielipiteitä. Heidät koettiin hyvin läheisinä tai vastaavasti etäisinä.

Jälkihuollossa olevien nuorten kertomusten mukaan lastenkodista muodostui heille koti, joka toi mukanaan paljon uusia ja merkityksellisiä sosiaalisia suhteita. Kasvattajien toimintaan olisi tosin toivottu lisää hoivaa ja läheisyyden piirteitä, vaikka omahoitajakin saatettiin kokea jopa sijaisvanhempana.

Avainsanat: lastenkoti, kasvuympäristö, sosiaaliset suhteet, kasvattajat

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

HILTUNEN, KATI & MÄLKÖNEN, TIIA:

IT'S A DOUBLE EDGED SWORD – NOTHING BAD,
WITHOUT SOMETHING GOOD –

Opinions and experiences of a children's home as a
growing environment, told by former children of
a children's home.

Bachelor's thesis in Social pedagogy for work with children and young people, 52
pages, 6 appendices

Spring 2007

ABSTRACT

The purpose of this study is to describe the subjective views and experiences of former occupants of a children's home and about its environment where they grew up. The goal of the study is to find out, how the physical premises are experienced, and what kind of meaning the social relationships have in children's home. In addition we examine the role of educators and their meaning in a children's home.

This study is qualitative. As a target group we have three youngsters, who have been in a children's home. The research material has been collected by interviewing these young people. The material has been analysed by contents analysis.

The results of our study show that the physical premises were comfortable and homely. Family and friends turned out to be the most important social relationships during life in the children's home. Peer children were also considered almost as siblings. Our target group gave divided opinions of the educators' role and meaning. They were perceived as very close or very distant.

The youngsters told that the children's home became a home for them. It brought lots of new and significant social relationships. However, the youngsters hoped that the educators would have been more loving and caring. Nevertheless some of the youngsters told that they experienced their own carer almost as a foster parent.

Keywords: children's home, growing environment, social relationships, educators

SISÄLLYS

1 JOHDANTO

2 LASTENKODIN KASVUYMPÄRISTÖ 3

2.1 Lapsi, nuori ja kasvuympäristö 3

2.2 Lastenkotisijoitus ja uusi kasvuympäristö 4

2.3 Bronfenbrennerin teoria 5

3 LASTENKODIN FYYSINEN KASVUYMPÄRISTÖ 7

3.1 Lähiö ja piha 7

3.2 Yhteiset tilat 7

3.3 Lukitut tilat 8

3.4 Oma huone 8

4 LASTENKODIN SOSIAALINEN KASVUYMPÄRISTÖ 9

4.1 Perhe- ja sukulaissuhteet 9

4.2 Ystävyysuhteet 11

4.3 Vertaislapset 12

4.4 Kasvattajat 13

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN 16

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävät 16

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä 16

5.3 Aineiston hankinta 17

5.4 Aineiston analysointi 19

5.5 Tutkimuksen luotettavuus 19

5.6 Tutkimuksen eettisyys 21

6 TUTKIMUSTULOKSET	22
6.1 Kohderyhmän taustatiedot	22
6.2 Lastenkodin fyysiset tilat	23
6.3 Lastenkodin sosiaaliset suhteet	26
6.4 Kasvattajan rooli	30
6.4.1 Elämän opettaja	31
6.4.2 Ihmissuhde osaaja	31
6.4.3 Rakkauden antaja	32
6.4.4 Huoltaja	32
6.4.5 Rajojen asettaja	33
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	34
8 POHDINTA	38
LÄHTEET	43
LIITTEET	47

1 JOHDANTO

Lastenkotiin sijoitettujen lasten määrä on viime vuosina ollut nousussa. Stakesin (2005) tutkimuksetkin osoittavat, että kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia oli vuonna 2004 14 784 ja vuonna 2005 selkeästi enemmän, eli 15 160 lasta. Rousun ja Holman (2003, 11) mukaan suurimmat syyt sijoituksille ja huostaanotoille ovat jo vuosikymmenten ajan olleet päihteet, perheväkivalta, kasvatusvaikeudet ja erilaiset perheristiriidat sekä vanhempien psyykkiset vaikeudet ja kasautuva huonosuaisuus.

Lapsi voidaan sijoittaa muun muassa lastenkotiin eroon vanhemmistaan. Tällöin lapsi muuttaa uuteen kasvuympäristöön, joka tuo mukanaan ei vain uudet fyysiset tilat vaan myös uudet vieraat ihmiset. Tämänkaltaisen elämänmuutos voidaan kokea vaikeana ja tunteita herättävänä. Sopeutuminen tähän uuteen ympäristöön olisi kuitenkin hyvin tärkeää, sillä lastenkodista voi muotoutua pitkäaikainenkin asuinpaikka.

Lastenkotilasten elämää ja siihen liittyvää kasvuympäristö-teemaa on tutkittu viime vuosina varsin vähän. Lastenkodin kasvuympäristöä sivuavia tutkimuksia on tehnyt muun muassa Maritta Törrönen vuonna 1999. Tässä väitöskirjassaan, hän on tutkinut lastenkodin ja sairaalan arkea, tiloja ja ihmisiä osallistuvan havainnoinnin keinoin. Myös Sanna Olli on tehnyt vuonna 1991 lastenkodista pro gradu -tutkielman: Kohti aikuisuutta viranomaisten kasvattamana. Siinä hän on teema-haastattelun keinoin selvittänyt entisten lastenkotilasten kokemuksia lastensuojeluprosessista ja lastenkotikasvatuksesta.

Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvata entisten lastenkotilasten subjektiivisia näkemyksiä ja kokemuksia lastenkodin kasvuympäristöstä. Tutkimuksella haluamme selvittää millaisena lastenkodin fyysiset tilat koetaan ja minkälaisen merkityksen lastenkodin aikaiset ihmissuhteet saavat. Lisäksi perehdymme myös kasvattajien merkitykseen ja heidän rooliinsa lastenkodissa. Kiinnostus tätä aihetta kohtaan nousi opintojen tiimoilta tehtyjen lastenkotiharjoittelujaksojen myötä. Lisäksi olemme hyvin innokkaita kuulemaan lastenkodin kasvattajien yksilöllisistä kokemuksista ja kertomuksista.

Lastensuojelun sektori ja sen palvelut ovat aina olennaisena osana yhteiskuntaa. Lastenkotiin sijoitetaan jatkuvasti lapsia, mutta harva tietää, mitä kaikkea pelkkä lastenkotimaailma pitää sisällään. Näin ollen, aiheemme saattaa ihmisiä, jotka haluavat tietoa lastenkodista ja siitä minkälaista siellä on asua. Koemme myös, että aiheesta olisi aika tehdä tutkimus, sillä aiempia tutkimuksia löytyi vain monien vuosien takaa ja päivitetty tieto olisi tarpeen.

Tällä opinnäytetyöllä haluamme lisäksi tarjota sosionomi (AMK)-opintojen kautta saatua ammatillista näkemystä ja tietämystä lastenkodin kasvuympäristöstä. Tutkimuksemme on tarkoitettu niin aiheesta kiinnostuneille kuin sosiaalialan ammattilaisille ja opiskelijoille. Toivottavaa on, että etenkin alan ammattilaiset lukevat työtämme, koska tutkimustuloksemme tarjoavat tietoa, jota ammattilaiset voivat hyödyntää sosiaalialan työssään.

2 LASTENKODIN KASVUYMPÄRISTÖ

2.1 Lapsi, nuori ja kasvuympäristö

Ihmistä ja ympäristöä ei voida määrittää ilman toista, koska niiden välinen suhde on aina aktiivisessa vuorovaikutuksessa (Aura, Horelli & Korpela 1997, 20). Ympäristöä määritellään fyysisin, sosiaalisin sekä kulttuurisin elementein. Fyysisellä ympäristöllä tarkoitetaan esineitä, materiaaleja, rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Sosiaalisen ympäristön muodostavat taas ihmiset ja yhteisöt. Kaikki ympäristön elementit kuuluvat saumattomasti yhteen. (Aura ym. 1997, 15, 39.) Esimerkiksi kulttuurin määritelmät, kuten kirjoittamattomat säännöt ja tavat, vaikuttavat olennaisesti tilaan sekä siellä olevien ihmisten toimintaan.

Jokaisen ihmisen ympäristösuhde on ainutkertainen ja sen tarpeet määrittyvät erilaisiksi muun muassa iän mukaisesti. Esimerkiksi lapsi tarvitsee ympäristöltään erityisesti pysyvyyttä, turvallisuutta sekä mahdollisuutta leikkiin ja tutkimiseen. Nuori taas kaipaa ympärilleen enemmänkin ihmissuhteita. (Kyttä 2003, 26; Horelli 2003, 6-7, 10.) Ympäristöön liittyviin vaatimuksiin vaikuttavat myös sukupuolierot. Esimerkiksi pojan vaatimukset kohdistuvat tekemiseen, kuten pelaamiseen, kiipeilemiseen tai pyöräilemiseen, kun taas tytön vaatimukset enemmänkin mahdollisuuksiin istua sekä kävellä. (Strandell 2003, 30.)

Hyvän ympäristön tulisi tarjota luonnonläheisyyttä, kauneutta sekä mahdollisuuksia kanssakäymiseen niin aikuisten kuin lastenkin kesken (Strandell 2003, 31). Ympäristön antamat kokemukset ja niiden tuomat muistot vaikuttavat läpi elämän, enemmän tai vähemmän, eikä siksi ole yhdentekevää millaisessa ympäristössä lapsi kasvaa (Ojanen 2001, 21).

2.2 Lastenkotisijoitus ja uusi kasvuympäristö

Monien lasten ja nuorten henkinen pahoinvointi on lisääntynyt huolestuttavasti (Härkönen 2005, 47). Jos puutteet lapsen huolenpidossa tai kodinolosuhteissa uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen kehitystä tai terveyttä tai lapsi vaarantaa sitä itse ja avohuollon tukitoimenpiteet ovat osoittautuneet riittämättömiksi, on lapsella oikeus tulla huostaanotetuksi. Huostaanotossa lapsi otetaan sosiaalilautakunnan huostaan, jolloin sosiaalilautakunnalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta sekä olinpaikasta. Huostaanotto rajoittaa vanhempien oikeuksia, mutta he eivät menetä vanhemmuuttaan tuona aikana, koska he pysyvät lapsen lakisääteisinä huoltajina. (Kangas 2004, 114–115.) Huostaanotto tehdään aina toistaiseksi ja sen ensisijaisena kriteerinä on lapsen etu (Taskinen & Törrönen 2004, 15,17). Etua kartoitettaessa on huomioitava muun muassa lapsen kehitysvaihe, ikä sekä elämäkokemukset. Olennaisen tärkeää on myös lapsen toiveiden ja mielipiteiden kuuleminen. (ks. esim. Kyrönseppä & Rautiainen 1993, 20.) Lastensuojelulain 10 § määrittää lapsen etua seuraavasti.

Lapsen etua selvitettäessä on otettava huomioon lapsen omat toivomukset ja mielipide, perehdyttävä lapsen kasvuoloihin sekä arvioitava, miten eri lastensuojelutoimet todennäköisesti vaikuttavat lapsen kehitykseen. (Lastensuojelulaki 683/1983)

Lastenkotisijoituksen astuessa voimaan lapsen kasvuympäristö vaihtuu. Ennen kaikkea uuden kasvuympäristön tulee olla kaikin puolin turvallinen ja lapsen kehitystä sekä kasvua tukeva (Kangas 2004, 105). Tästä on määritelmä lastensuojelulain 1 §:ssä.

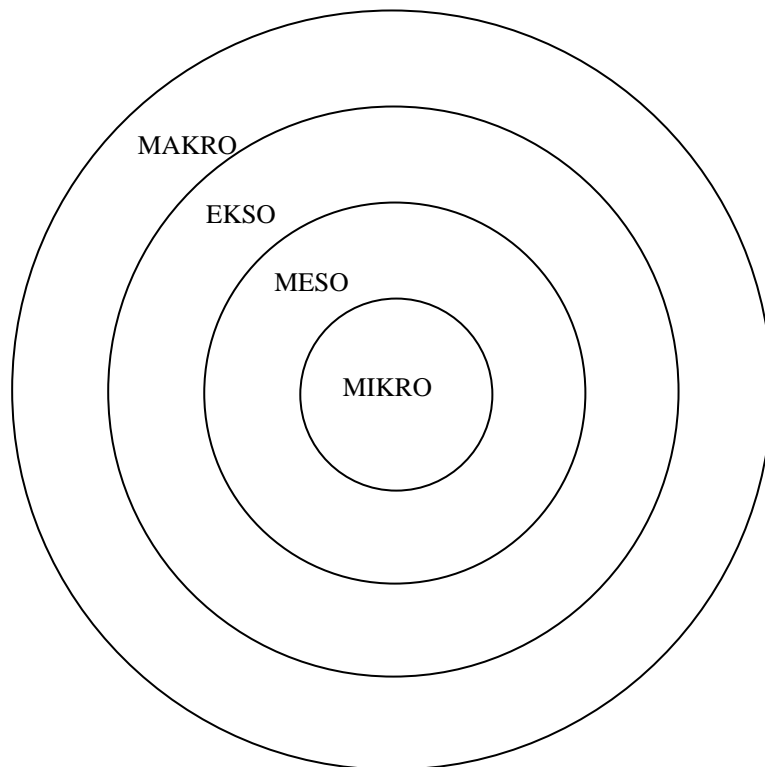
Lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 683/1983)

Lapsi voidaan sijoittaa lastenkotiin, nuorisokotiin, perheeseen, koulukotiin tai jonnekin muuhun näihin rinnastettavaan lastensuojelulaitokseen (Taskinen & Törrönen 2004, 15). Lastensuojelulaitoksesta eli tässä tapauksessa lastenkodista tulee

lapselle väliaikainen koti, josta käsin hän käy kylässä läheisten ihmisten luona, tai toisin päin. Sijoitusten pituudet vaihtelevat, mutta monesti lastenkodista tulee pitkäaikainenkin asuinpaikka. Tämän vuoksi on pyritty siihen, että lapset saavat elää mahdollisimman normaalia lapsen elämää kodinomaisissa tiloissa, jotka muun muassa mahdollistavat lapselle aikaa sekä yksityisyyteen että muiden kanssa yhdessä toimimiseen. (Törrönen 2003, 100.) Tänä päivänä kodinomaisuus on yksi ehdoton laitostyksiköiltä vaadittava kriteeri. Kun lastenkoti on kodinomainen, lapsi todennäköisesti sopeutuu tähän uuteen elinympäristöönsä paremmin. Tämä edistää myös sitä, että lapsi alkaa mahdollisesti kutsua lastensuojeluyksikköä vähitellen kodikseen. (Mikkola 2004, 73.)

2.3 Bronfenbrennerin teoria

Lastenkotia tarkastelemme tässä tutkimuksessa Urie Bronfenbrennerin teorian mukaan. Siinä ihmisen ympäristösuhde rakentuu sisäkkäisistä rakenteista, joita nimitetään mikro-, meso-, ekso- ja makrotasoina (Bronfenbrenner 1979, Määttä 1999 mukaan).

Mikrotaso määritellään lapsen ja nuoren fyysisiksi ja sosiaalisiksi ympäristöiksi, jotka ovat suoraan yksilön koettavissa (Bronfenbrenner 1979, Auran ym. 1997, 39 mukaan). Tässä tutkimuksessa mikrotason muodostaa lastenkoti, johon kuuluvat lähiö, piha, oma huone, yhteiset ja lukitut tilat sekä vertaislapset ja kasvattajat.

Mesotason muodostavat kaikki laaja-alaistuvat fyysiset ja sosiaaliset ympäristöt, joihin lapset tai nuoret osallistuvat (Bronfenbrenner 1979, Auran ym. 1997, 39 mukaan). Tämä taso kattaa tutkimuksessamme vain lastenkodin sosiaaliset kasvu-ympäristöt, jotka määrittyvät lapsen ja nuoren henkilökohtaisista sosiaalisista suhteista lastenkodin ulkopuolella. Tässä tutkimuksessa mesotason muodostavat nuoren ystävyys-, perhe- ja sukulaissuhteet.

Eksotason muodostavat sosiaaliset rakenteet, joihin lapsilla ja nuorilla ei ole useinkaan mahdollisuuksia vaikuttaa, mutta niiden vaikutukset saattavat merkittävästi muokata heidän kasvu-ympäristöään. Tällainen rakenne on muun muassa vanhempien työ (Bronfenbrenner 1979, Auran ym. 1997, 39 mukaan.) Tässä tutkimuksessa eksotaso määrittyy lastenkodin henkilökunnan työnteon vaikutuksista lastenkotilasten ja -nuorten elämään. Tällä tasolla kasvu-ympäristöä tarkasteltaessa haemme erityisesti vastausta kysymykseen ”Miten kasvattajien työnteke vaikuttaa lasten ja kasvattajien väliseen suhteeseen?”.

Makrotaso heijastuu kaikille alemmille ympäristötasoille, koska se on kulttuurijärjestelmä, joka muodostuu kulttuurisista ja alakulttuurisista, ideologisista ja poliittisista rakenteista sekä arvostuksista (Bronfenbrenner 1979, Auran ym. 1997, 39 mukaan). Tässä tutkimuksessa makrotason muodostavat edellä mainittuihin teemoihin lukeutuvat lait ja kulttuuri. Nämä näyttäytyvät tutkimuksessamme vain taustaoletuksina.

3 LASTENKODIN FYYSINEN KASVUYMPÄRISTÖ

3.1 Lähiö ja piha

Lähiympäristö sisältää hyvin monenlaisia osatekijöitä, jotka ovat tärkeitä ihmisten jokapäiväisen elämän sujumiselle. Lähiympäristön tulisi tarjota mahdollisuuksia, toimintaan, kanssakäymiseen, yksityiselämään, lepoon ja virkistäytymiseen. Se mitä ihmiset tarvitsevat lähiympäristöltään vaihtelee iän, elämäntilanteen ja elämäntavan mukaisesti. (Strandell 2003, 28–29.)

Leikkiessään lapsi rakentaa vähitellen omaa henkilökohtaista suhdetta elinympäristöönsä, jolloin muun muassa pihasta tulee oma kotipiha (Kytä 2003, 22). Piha on merkittävä osa ihmisen hyvinvointia, koska se täyttää ihmisen tarvetta olla suojassa sekä turvassa (Strandell 2003, 28). Lastenkodin oma piha on yksi lapsen tärkeimmistä leikkipaikoista ja siksi sen tulisikin kattaa erilaiset toimintamahdollisuudet kaiken ikäisille lapsille ja nuorille (Horelli 2003, 7). Pihan tulisi olla asukkaiden yhteinen tila, joka edistää aikuisten ja lasten yhdessäoloa ja juttelemissa (Strandell 2003, 39).

3.2 Yhteiset tilat

Lastenkodit ovat kodinomaisia ja muistuttavat suomalaista perheasuntoa. Ne toimivat joko paritalon puoliskossa, omakotitalossa tai rivitalossa, jonka vuoksi ne eivät välttämättä erotu muiden talojen joukosta, vaikka yleensä ovatkin lähiympäristön tiedossa. Lastenkodin fyysiset tilat koostuvat huoneista, joita on joka kodissa, kuten keittiöstä, wc:stä, lastenhuoneista ja olohuoneesta, sekä pihasta ja sen erilaisista ulkovarastoista. Yhteiset tilat sisustetaan niiden käyttötarkoituksen mukaisesti. Olohuoneessa on sohvia, verhoja sekä mattoja ja tietenkin televisio ja videot. Keittiötä väritetään myös tekstiileillä ja sieltä löytyy yksi tai useampi ruokapöytä, joiden ääressä syödään yhdessä, kuten tavallisessa perheessä. Normaalisti kodista lastenkodin rakenteet kuitenkin poikkeavat tietyin rajoittein. Talossa ei ole esimerkiksi vanhempien makuuhuonetta eikä heidän tavaroitaan. Lisäksi siellä

on paljon käytäviä, lukittuja tiloja sekä huoneita, joita normaalista kodista ei löydy. (Törrönen 2003, 51, 61–62.)

Lapselle tärkeitä paikkoja ovat tilat, jossa hän voi olla yhdessä muiden ihmisten kanssa (Grönholm 2003, 12). Tällaisia paikkoja ovat etenkin keittiö, olohuone ja mahdollinen kerhuhuone, joissa voi viettää aikaa muiden lasten ja työntekijöiden kanssa. Arki lastenkodin tiloissa etenee usein jutellen, pelaten ja leikkien sekä televisiota katsellen. Tärkeintä ei yleensä ole se mitä tehdään, vaan se, että aina joku on lähellä. (Törrönen 2003, 61–73, paikoittain.)

3.3 Lukitut tilat

Lastenkodissa on paljon lukittuja ovia. Ne rajoittavat lasten tilankäyttöä ja liikettä, mutta ennen kaikkea ne suojaavat myös tärkeitä tietoja, kuten asiakastietoja sekä lääke- ja ruokavarastoja. Lukot ovat myös talossa vallitsevan hierarkian symboleja. Ne viestittävät, että työntekijöillä on korkeampi asema ja valta lapsiin verrattuna. Tämä näkyy esimerkiksi niin, että lapset pääsevät joihinkin tiloihin vain työntekijän luvalla, läsnä ollessa tai vasta kun aikuinen on aukaissut lapselle oven. (Törrönen 2003, 63–73, paikoittain.)

Tavallisimpia lukittuja tiloja lastenkodissa ovat kanslia, varastot, neuvotteluhuoneet, henkilökunnan pukuhuoneet ja joskus myös keittiö. Ulko-ovet lukitaan myös yöksi. Lukoilla ei tahdota nostaa esiin negatiivisia tunteita lapsissa tai muutoin ärsyttää heitä. Lukot ovat turvallisuuskysymys. Niillä estetään muun muassa kutsumattomien vieraiden saapuminen lastenkotiin sekä varjellaan tärkeitä asiakastietoja julkiselta. Lukot ovat myös olennaisia laitosisyksiköiden elementtejä. (Törrönen 2003, 70–73.)

3.4 Oma huone

Omat huoneet lastenkodissa ovat paljon enemmän kuin vain nukkumatiluja. Ne ovat merkityksellisiä, lasten omia alueita, joissa voi halutessaan olla omissa olois-

saan tai viettää aikaa erilaisten toimintojen parissa. Yleensä jokaisella lapsella on huoneessaan sänky, kirjoituspöytä, tuoli ja kaappi. Muut tavarat ovat omanlaisia iän ja sukupuolen mukaan, esimerkiksi pienempien lasten huoneista löytyy leluja, kun taas nuorilta enemmänkin koriste- tai muistoesineitä. Myös harrastukset ja mielenkiinnon kohteet näkyvät sisutuksessa. Kaiken kaikkiaan huoneet sisustetaan omien intressien mukaisesti ja persoonallisesti. Tavaroilla lapset ja nuoret luovat viihtyisyyttä huoneisiinsa ja muuttavat sitä omaksi paikakseen lastenkodissa. (Törrönen 2003, 66–70.)

Aina ei kuitenkaan ole mahdollista saada omaa huonetta lastenkodissa, esimerkiksi silloin, kun lastenkodin lapsimäärä on suuri. Tällöin on katsottava sopuisan tuntuinen pari huonetovereiksi. Lisäksi lapsen oma mielipide on päätöstä tehdessä otettava huomioon. Jos lapsen oma sisar on sijoitettuna samaan lastenkotiin, heidät on yleensä luontevinta asuttaa samaan huoneeseen. (Törrönen 2003, 66 – 70.)

4 LASTENKODIN SOSIAALINEN KASVUYMPÄRISTÖ

4.1 Perhe- ja sukulaissuhteet

Jokainen ihminen kokee perheensä yksilöllisesti. Tavallisesti perheeseen luetaan ihmiset, jotka ovat asuneet samassa taloudessa lapsen kanssa ennen lastenkotisijoitusta. Tällaisia henkilöitä ovat yleensä vanhemmat tai vanhempi sekä mahdolliset sisarukset. (Väänänen 2005, 130.) Nykyään tämä asetelma saattaa kuitenkin erota perheen peruskaavasta, sillä uusioperheet ovat yleistyneet. Uusioperheessä perheeseen voi lukeutua muiden perheenjäsenten lisäksi äiti- ja/tai isäpuoli sekä mahdollisia sisar-puolia. (Pösö 2006, 95.) Saarnion (2004, 241) mukaan ihmiset voivat lukea perheeseensä myös henkilöitä, jotka eivät ole edes verisukua vaan muutoin läheisiä ihmisiä. Tällaisia voivat olla muun muassa läheiset ystävät, kasvattiäiti tai vaikka omahoitaja lastenkodissa (Pösö 2006, 94–95).

Lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle eroon läheisistä ihmisistä, koskettaa syvästi lasta sekä muita hänen elämäänsä kuuluvia ihmisiä. Huostaanotto on tunteita

nostattava, rankka ja pitkä prosessi, joka harvoin tyydyttää kaikkia osapuolia. (Taskinen & Törrönen 2004, 16.) Tällöin erityisen tärkeää onkin tiivis vuorovai-
 kutus lastensuojelun työntekijöiden ja lapsen omien sidosryhmien välillä. Tällai-
 nen menettely takaa edellytykset molemminpuoliselle luottamukselle, joka taas
 edistää yhteistyön sujumista sekä päätösten ja ratkaisujen syntymistä. Yhteistyö
 läheisverkoston kanssa edistää myös lapsen kehitystä sekä hyvinvointia. (Väänä-
 nen 2005, 130, 133.) Lastensuojelulain 19 § ja 24 § määrittävät asiasta seuraavaa.

*Sosiaalilautakunta tai laitoksen johtaja päättää huostaanotetun
 lapsen ja tämän vanhempien ja muiden lapselle läheisten henki-
 löiden välisestä yhteydenpidosta. Sijaishuollossa lapselle on tur-
 vattava hänen kehityksensä kannalta tärkeät, jatkuvat ja turval-
 liset ihmissuhteet. (Lastensuojelulaki 683/1983)*

*Lapsella on oikeus tavata vanhempiaan ja muita hänelle lähei-
 siä henkilöitä vastaanottamalla vieraita tai vierailemalla sijais-
 huoltoapaikan ulkopuolella sekä pitää heihin muuten yhteyttä
 käyttämällä puhelinta tai lähettämällä ja vastaanottamalla kir-
 jeitä tai niihin rinnastettavia muita luottamuksellisia viestejä
 taikka muita lähetyksiä. (Lastensuojelulaki 683/1983)*

Joskus eteen tulee kuitenkin lapsia tai nuoria, jotka ovat kokeneet kodin olosuh-
 teet niin uhkaaviksi ja pelottaviksi, etteivät he halua edes olla yhteydessä van-
 hempiinsa tai pahoja muistoja aiheuttaneisiin sukulaisiinsa. Tällöin myös mahdol-
 linen kotiinpaluu tuntuu lapsista tai nuorista epäoikeudenmukaiselta, sillä lasten-
 kodista on muodostunut turvallinen asuinpaikka ja koti. (Sinko 2004, 89.)

Aina yhteistyö vanhempien tai muiden lapselle läheisten ihmisten kanssa ei muu-
 toinkaan suju. Esimerkiksi vanhemmat saattavat olla moniongelmaisia tai niin
 huonossa kunnossa, että toiminta heidän kanssaan on vaikeaa tai jopa mahdotonta.
 Lastenkodissa yhteistyön ongelmat näkyvät muun muassa vanhempien poissa-
 olona aiheuttaen lapselle pettymyksiä ja kyyneleitä. Vanhemmat voivat olla il-
 mestymättä sovittuihin tapaamisiin tai heihin ei saada puhelimitse yhteyttä. Tällai-
 sissa tapauksissa pyritään mahdollisuuksien mukaan saamaan vanhemmalle apua

ja tukea ongelmiin, jonka seurauksena lapsen ja vanhemman väliset tapaamiset ovat enemmän mahdollisia. (Azar & Ferraro 2000, 438 – 440; Pösö 2006, 95.)

Huostaanotto rajoittaa vanhempien oikeuksia, mutta siitä huolimatta lapsella on oikeus pitää yhteyttä vanhempiinsa ja muihin läheisiinsä. Tapaamisoikeutta rajoitetaan vain, jos yhteydenpito ei ole lapsen edun mukaista. Edulle haitallisia asioita ovat muun muassa vanhemman väkivaltaisuus ja päihteidenkäyttö. Tapaamisoikeuksien rajoittamisesta on tehtävä aina erillinen kirjallinen päätös. (Taskinen & Törrönen 2004, 16.)

4.2 Ystävyysuhteet

Törrösen (2003, 37) mukaan lapsi ja nuori muodostavat ystävyysuhteita lastenkodin sisällä sekä sen ulkopuolella. Tämä toimintatapa on heille luontaista, koska ihminen on sosiaalinen olento, joka hakeutuu toisten lähelle luoden ihmissuhteita (Sihvola 2000, 52). Yleensä ystävyysuhteet muodostuvat lasten ja nuorten kohdalla samankaltaisten ikätovereiden kesken. Tämä näkyy varsinkin nuoruusiässä, kun ystävykset alkavat erehdyttävästi muistuttamaan toisiaan, esimerkiksi pukeutumistyyliältään. (Salmivalli 2005, 138–139; Törrönen 2003, 37.) Koulu, naapurusto ja harrasteryhmät ovat yleisimpiä konteksteja, joissa ystävyysuhteita syntyy (Salmivalli 2005, 38; Kyrönseppä & Rautiainen 1993, 60).

Ystävyysuhteita voidaan sanoa erityisiksi ihmissuhteiksi, jonka vuoksi niitä kannattaa havitella. Ystävien kesken tehdään yhteisten intressien mukaisia asioita, jotka määrittyvät persoonan, iän sekä sukupuolen mukaisesti. Ystäville uskoudutaan asioista, joista kenellekään muulle ei kerrota. Ystävyysuhteet perustuvat uskollisuuteen ja vastavuoroisuuteen sekä takaavat molemminpuoliset positiiviset ja negatiivisetkin tunteet. Jokainen ihminen tarvitsee elämänsä varrella ystäviä. Ystävät ovat merkityksellisiä ja niitä pidetään suurella arvossa. Vaikeiden asioiden yllättäessä usein halutaan olla yksin ja miettiä tapahtunutta, mutta ennemmin tai myöhemmin tarvitaan rinnalle ystävää, jolle voidaan kertoa huolista. Läheinen ihminen rinnalla auttaa pääsemään vaikeiden asioiden yli. Ystävyysuhteiden

merkitys korostuu esimerkiksi silloin, kun perhesuhteissa on ongelmia. (Salmivalli 2005, 35, 42; Sihvola 2000, 50–52.)

4.3 Vertaislapset

Vertaislapsista puhutaan silloin, kun kyseessä on samassa lastensuoleluyksikössä asuvat ja samassa elämäntilanteessa olevat lapset. Vertaissuhteet ovat vuorovaikutussuhteita ja hyvin tärkeitä lapselle ja nuorelle. Vertaiset viestittävät hyväksynnästä ja siitä, että joku toinen ymmärtää. Heiltä haetaan ennen kaikkea tukea samankaltaisiin elämäntilanteisiin. (Törrönen 2003, 103; Salmivalli 2005, 22.) Törrösen (2003, 85, 100) mukaan vertaislapset kokevat toisensa välillä jopa sisarukseksi. Heidän yhteiseloön kuuluvat kähinät ja kisailut sekä olennaisesti huolenpito toisesta.

Vertaissuhteilla on välitön vaikutus lasten ja nuorten hyvinvointiin lastenkodissa sekä sinne sopeutumiseen, sillä vertaisten tarjoama kumppanuuden ja yhteenkuuluvuuden tunne lisää positiivisia kokemuksia ja tunteita. Vertaislapset muodostavat yhteisön ja voivat kehittää jopa yhteisen kielen sekä ”kulttuurin”, joiden kautta omaksutaan yhteisiä käyttäytymissääntöjä ja asenteita. (Salmivalli, 2005, 15–16, 22, 32.) Tällaisia voivat olla sääntöjen kapinointi ja aikuisten hännäminen. ”Kulttuuri” muokkaa myös niin sanottua lasten välistä nokkimisjärjestystä lastenkodissa. Tämä näkyy muun muassa iän määrittelemänä valtana ja oikeuksina. (Törrönen 2004, 122.)

Lapset hakeutuvat usein ikäistensä seuraan. Iän ohella heitä yhdistäviä tekijöitä ovat usein yhteiset intressit sekä mielipiteet. Vertaislasten kanssa jaetaan salaisuuksia, leikitään, jutellaan ja tehdään yhteisten kiinnostusten oheisia asioita, kuten vaihdellaan vaatteita tai pelataan pelikoneilla. Myös tunteet ovat usein näkyvissä lasten välillä, niin positiiviset kuin negatiivisetkin. Yhteisiin hetkiin kuuluu niin naurua kuin kiro sanoja. Riidat ovatkin osa lastenkodin arkea. Kahinointia tapahtuu verbaalisina sekä fyysisinä toimintoina. Kähinät ovat tunteiden ilmaisuja ja ”höyryjen” ulospäästämistä. Tilanteet tapahtuvat ja ovat usein myös nopeasti ohitse. (Törrönen 2004, 121–129, paikoittain.)

4.4 Kasvattajat

Kasvattajat ovat olennainen osa lastenkodin arkea, koska heidän tarkoituksenaan on turvata lapsen tasapainoinen kehitys (Kangas 2004, 105). Jokaiselle lapselle nimetään kasvattajista omahoitaja, joka huolehtii hänen asioistaan (Kyrönseppä & Rautiainen 1993, 107). Omahoitajan tehtävässä on erityisen tärkeää sitoutuminen työhön. Lapsi, jolla ei ole omaa vanhempaa tukemassa ja hoivaamassa, tarvitsee välittävää aikuista rinnalleen myönteisen kehityksen turvaamiseksi. (Aronen 1994, 36.) Kasvattajan ja lapsen välille syntyy tunneside, joka muotoutuu omanlaisekseen yksilö- ja persoonakohtaisesti. Omahoitajasta voi muodostua lapselle tai nuorelle hyvinkin läheinen ihminen. Omahoitaja voidaan kokea niin sanottuna kaverina tai hänet voidaan kokea jopa sijaisvanhempana. Joskus lyhytaikaisesta työntekijästäkin voi lapselle tai nuorelle tulla hyvin tärkeä henkilö. (Törrönen 2004, 122–129.)

Usein huomataan hyvin nopeasti, kuka on lapsen lempihoitaja. Lapsi hakeutuu juuri lempihoitajansa seuraan ja tahtoo viettää hänen kanssaan aikaa niin paljon kuin mahdollista. Varsinkin pitkäaikaisissa sijoituksissa lapsi etsii usein hoitajista itselleen tärkeää ihmistä, joka kuuntelee, lohduttaa sekä arvostaa häntä. Läheisiksi muodostuneet kasvattajat auttavat lapsia myös selviytymään vaikeista elämänkokemuksista. (Törrönen 2003, 104–105.) Tosin on myös tapauksia, joissa lapsi ei kiinny omahoitajaansa tai keneenkään muuhunkaan työntekijään lastenkodissa, vaikka hän kaipaisikin tukea ja hellyyttä (Törrönen 2004, 126).

Lastenkodin jokapäiväiseen elämään kuuluu olennaisesti myös sanailu työntekijöiden kanssa. Aivan kuten normaalissa kodissakin kasvattajia tahdotaan aika ajoin häiritä ja uhmata. Lastenkodissa usein uhmaa aiheuttavat rajat ja säännöt. Lapset kapinoivat niitä vastaan verbaalisesti ja tekevät asioita juuri päinvastoin, kuin käsketään. Tällainen käyttäytyminen on lapsille ja nuorille luontaista toimintaa sekä aivan normaalia lastenkodin arjessa. Lisäksi tällainen käytös toimii myös keinona, jolla vahvistetaan suhdetta vertaislapsiin sekä heidän muodostamaansa yhteisöön. (Törrönen 2004, 122–129.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastelemme kasvattajien työntekoa ja sen vaikutuksia nuoren ja kasvattajan väliseen suhteeseen. Paneudumme myös kasvattajien merkitykseen sekä heidän saamaansa rooliin lastenkodissa. Roolin tarkasteluun otamme avuksi Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymän vuonna 1999 laatineen Vanhemmuuden roolikartan. Tämä kartta on kehitetty perhekuntoutuksen ja vanhemmuuden arvioinnin työvälineeksi. (Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä 2003.) Muokkaamme roolikartasta itsellemme sopivan mallin, jota hyödynnämme haastatteluissa. Muokkaamme vanhemmuuden roolikarttaa siten, että jokaisen kasvattajien roolin (Elämän opettajan, Ihmissuhde osajan, Rakkauden antajan, Huoltajan sekä Rajojen asettajan) alle valitsemme kolme osa-aluetta useamman sijaan. Tämän tehdään siksi, että haluamme tutkia toteutuuko vanhemmuuden roolikartta kokonaisvaltaisesti lastenkodissa, eli tutkimme tuleeko jokaisesta roolista valituksi yksi osa-alue.

**VANHEMMUUDEN
ROOLIKARTTA**

**MUKAUTETTU VANHEMMUUDEN
ROOLIKARTTA**

<p>ELÄMÄN OPETTAJA Arkielämän taitojen opettaja Oikean ja väärän opettaja Mallin antaja Arvojen välittäjä Tapojen opettaja Perinteiden vaalija Sosiaalisten taitojen opettaja Kauneuden arvostaja</p>	<p>ELÄMÄN OPETTAJA Neuvoja Arjentaitojen opettaja Esikuvanantaja</p>
<p>IHMISUHDE OSAAJA Keskustelija Kuuntelija Ristiriidoissa auttaja Kannustaja Tunteiden hyväksyjä Anteeksiantaja/-pyytäjä Itsenäisyyden tukija Tasapuolisuuden toteuttaja Perheen ja lapsen ihmissuhteiden vaalija</p>	<p>IHMISUHDE OSAAJA Kannustaja Kuuntelija Tasapuolisuuden toteuttaja</p>

<p>(jatkoa edellisen sivun kaaviolle)</p> <p>RAKKAUDEN ANTAJA</p> <p>Itsensä rakastaja Hellyyden antaja Lohduttaja Myötäeläjä Suojelija Hyväksyjä Hyvän huomaaja</p>	<p>RAKKAUDEN ANTAJA</p> <p>Lohduttaja Hellyyden antaja Hyväksyjä</p>
<p>HUOLTAJA</p> <p>Ruoan antaja Vaateantaja Virikkeiden antaja Levon turvaaja Rahan käyttäjä Puhtaudesta huolehtija Ympäristöstä huolehtija Sairaudenhoitaja Ulkoiluttaja</p>	<p>HUOLTAJA</p> <p>Ruoan antaja Vaatteiden ja tavaroiden antaja Retkien ja virkistystoimintojen mahdollistaja</p>
<p>RAJOJEN ASETTAJA</p> <p>Fyysisen koskemattomuuden takaaja Turvallisuuden luoja Sääntöjen ja sopimusten noudattaja ja valvoja Ein-sanoja Vuorokausirytmistä huolehtija Omien rajojensa asettaja</p>	<p>RAJOJEN ASETTAJA</p> <p>Turvallisuuden takaaja Rajojen ja sääntöjen asettaja Vuorokausirytmistä huolehtija</p>
<p>Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä (2006)</p>	<p>Haastatteluissa hyödynnettävä roolikartta (ks. Liite 1)</p>

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävät

Tutkimuksemme tavoitteena on selvittää entisten lastenkotilasten subjektiivisia näkemyksiä ja kokemuksia lastenkodin kasvu ympäristöstä. Tavoitteena on erityisesti saada tietoa lastenkodin tiloista, sen aikaisista ihmissuhteista sekä kasvattajien toiminasta. Tämä tutkimus on tarkoitettu ihmisille, jotka ovat kiinnostuneet lastensuojelun sijaishuollosta sekä heille, jotka haluavat tietoa lastenkoti kontekstista sekä siitä millaista lastenkodissa on asua.

Opinnäytetyömme tutkimustehtävät ovat:

1. Millaiseksi nuoret kuvaavat lastenkodin fyysistä kasvu ympäristöä?
2. Minkälaisen merkityksen sukulaiset, perheen jäsenet, vertaislapset sekä ystävät saavat lastenkodin kasvu ympäristössä?
3. Millaisen roolin ja merkityksen kasvattajat saavat lastenkodin kasvu ympäristössä?

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuskohderyhmäksi valitsemme 5-7 jälkihuollossa olevaa nuorta. Tärkeänä kriteerinä on, että nuoret ovat olleet vähintään kolme (3) vuotta sijoitettuina lastenkotiin. Haluamme haastatella juuri heitä, emmekä esimerkiksi lastenkodissa vielä asuvia lapsia, koska mielestämme he näkevät lastenkotiaikansa jo kokonaisuvaltaisesti.

Kohderyhmämme koostuu lastensuojelun asiakkaista, jonka vuoksi ennen tutkimuksen toteuttamista otamme yhteyttä Lahden lastensuojelupäällikköön, Päivi Lahteen, ja anomme häneltä tutkimusluvan (Liite 2). Tämän jälkeen otamme yhteyttä Lahden alueen lastenkotien johtajiin. Heidän taholta toivomme yhteistyötä kohderyhmäläistemme löytämiseksi sekä tavoittamiseksi, koska meillä tutkijoina

ei ole mahdollisuutta saada jälkihuoltonuorten yhteystietoja salassapitovelvollisuuden vuoksi. Kohderyhmän saavuttamiseksi otamme tarvittaessa yhteyttä myös Lahden alueen yksityisiin lastenkoteihin (Liite 3).

Lastenkotien johtajille kerromme tutkimuksemme aiheen, aineistonhankintamenetelmän sekä kuinka monta jälkihuoltonuorta tarvitsemme haastatteluihin. Tämän jälkeen lähetämme lastenkoteihin saatekirjeet postimerkkeineen, josta ne toimitetaan eteenpäin nuorille (Liite 4). Nuorten saatekirjeisiin sisällytetään oleelliset tiedot tutkimuksestamme menetelmiseen, aiheineen sekä ajankohtineen. Saatekirjeessä painotetaan myös sitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja, että tutkimus tehdään täysin luottamuksellisesti. Kirjeisiin laitetaan myös yhteystietomme ja päivämäärä, johon mennessä tutkimukseen ilmoittautuvien tulee ottaa meihin yhteyttä. Lähetämme kaiken varalta myös henkilökunnalle tietoa tutkimuksestamme. (Liite 5)

5.3 Aineiston hankinta

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista ilmaisullinen rikkaus, ilmiön monitahoinen tarkastelu sekä kattava ja yksityiskohtainen tieto (Alasuutarin 1999, 83–85). Laadullisen tutkimuksen avulla pystymme kattavasti tutkimaan nuorten omaa elämismaailmaa, tuoden subjektiiviset kokemukset, näkemykset ja mielipiteet lastenkodin kasvuympäristöstä esille. Näin ollen emme siis valitse määrällistä tutkimusta, koska koemme, että aineiston sisältö jäisi liian pinnalliseksi.

Tämän tutkimuksen tutkimusmateriaalin hankimme teemahaastattelua, eli puoli-strukturoitua haastattelua, käyttäen. Siinä käsiteltävät aihe-alueet ovat kaikille haastateltaville samat, mutta niitä voidaan käsitellä satunnaisessa järjestyksessä. Myös kysymykset voivat olla vapaamuotoisia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.) Valitsimme teemahaastattelun siksi, että nuoret pystyivät mahdollisimman vapaasti kertomaan lastenkotikokemuksistaan luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 199). Teemahaastattelulla halusimme korostaa myös nuoren subjektiivisuutta ja hänen omakohtaisia kokemuksiaan tut-

kimuksessa. Lisäksi Hirsjärven ja ym. (2007, 201) mukaan teemahaastattelu sopii vaikeiden ja jopa arkojen aiheiden käsittelyyn. Tämä oli myös yksi syy menetelmävalinnallemme. Valintamme mahdollisti myös informanttien eleiden ja ilmeiden havainnoinnin (Hirsjärvi, ym. 2007, 200). Havainnointi teki haastattelutilanteista mielenkiintoisia sekä rikastutti aineistoamme entisestään. Lisäksi koimme Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 36) tavoin, että haastattelu motivoi kohderyhmäläisiä enemmän sitoutumaan tutkimukseemme, kuin kyselylomake. Myös epäkohtien tai väärinkäsitysten minimoiminen onnistui haastattelun avulla, sillä pystyimme tarvittaessa esittämään tarkentavia lisäkysymyksiä sekä selventämään saamiamme vastauksia.

Teemahaastattelua on kritisoitu muun muassa sen virhelähteistä. Niitä voi syntyä haastattelutilanteissa joko haastateltavan tai haastattelijan taholta. Virhelähteiksi kutsutaan tietoa, jota on esimerkiksi muutettu sosiaalisesti suotavampien vastausten antamiseksi. Teemahaastattelu on saanut myös kritiikkiä sen aikaa vievyydestä sekä aineiston analysointitavan vaikeasta löytämisestä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.) Me havaitsimme myös tutkimusprosessissamme kritiikin kohteena olevia piirteitä. Tällaisia olivat muun muassa haastateltavien vaikea tavoittaminen sekä sopivien tapaamisajankohtien löytäminen.

Ennen haastattelujen toteuttamista esitetasimme teemahaastattelurungon. Esitetauksella halutaan tarkistaa muun muassa haastattelurungon sisältö, rakenne sekä sen kattavuus. Se tehdään yleensä vasta, kun lopullinen haastattelurunko on valmis. Testauksen avulla saadaan selville myös haastattelun arvioitu kesto sekä mahdolliset epäkohdat, joihin voidaan vielä paneutua ennen haastattelujen toteuttamista. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 72.) Esitetauksen jälkeen muodostimme lopullisen teemahaastattelurungon (Liite 6).

Haastattelut suoritimme, vuoden 2007 tammikuussa, yksityisasunnossa sekä erään lastensuojeluyksikön takkahuoneessa. Molemmat tilat olivat rauhallisia, häiriöttömiä ja turvallisia (Hirsjärvi & Hurme 2000, 74). Nämä elementit tekivät haastatteluista mielestämme mielekkäitä sekä loivat hyvät edellytykset avoimelle kommunikaatiolle sekä luonnollisen vuorovaikutustilanteelle. Mielekkyyttä lisäsi myös teemahaastattelun lomassa tapahtuva kahvittelu. Apuna haastatteluissa käy-

timme kasettinauhuria. Sen käyttöön liittyvät suostumukset olimme kysyneet, Eskolan ja Suorannan (1998, 90) ohjeiden mukaisesti, haastateltavilta jo etukäteen. Haastattelujen pituudet vaihtelivat 45 minuutista tuntiin.

5.4 Aineiston analysointi

Teemahaastattelu-aineiston käsitelimme sisällönanalyysin keinoin. Aloitimme analysoinnin litteroimalla, eli kirjoittamalla kaikki haastattelut puhtaaksi sanasta sanaan. Tätä Eskolan ja Suorannan (1998, 151, 156) nimittämää purkamisvaihetta seurasi aineiston koodaus, eli aineisto jaoteltiin pienempiin ja helpommin tulkittaviin osiin. Nämä osat muodostuivat suoraan teoriassamme määritellyistä lastenkodin fyysisistä ja sosiaalisista kasvuympäristöistä. Osat erittelimme aineistotamme eri väreihin, esimerkiksi taustatiedot saivat violetin värin, oma huone punaisen, yhteiset tilat oranssin ja niin edelleen. Koodauksen myötä koko aineistomme tuli väritetyksi eli käytetyksi.

Koodauksen jälkeen etenimme aineiston tarkempaan analysointiin. Tässä vaiheessa jokaisen nuoren erilainen kertomus lastenkodin kasvuympäristöstä pääsi esiin. Vaikka käsitelimme jokaista kertomusta hyvin subjektiivisesti, silti saturaation saavuttamiseksi oli kertomuksista etsittäviä yhteneviä piirteitä teorian määrittelemien teemojen avulla. Laadullinen tutkimus kuitenkin rajoittaa tutkimustulostemme totaalista yleistämistä, sillä täysin samaa tutkimusaineistoa on mahdoton saada, kun tehdään tutkimusta kokemuksista, mielipiteistä ja näkemyksistä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 155). Analysoinnin lopuksi etsimme aineistotamme myös yksittäisten sanojen esiintymistä sekä niiden toistuvuutta. Tarkastelimme muun muassa laitos- ja koti-sanon esiintyvyyttä informanttien kertomuksista.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan validiteetin ja reliabiliteetin kautta. Tutkimuksen validiteettia, eli pätevyyttä, voidaan tarkastella kahdella ta-

valla, sisäisen validiteetin tai ulkoisen validiteetin näkökulmasta. Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen teorian sekä käytettyjen käsitteiden välistä yhteneväisyyttä. Sisäisen validiteetin kautta nähdään tutkijan tieteellinen ote, esimerkiksi kirjaamiskäytännön muodossa. Ulkoisella validiteetilla taas tarkoitetaan tulkintojen ja aineiston välisen suhteen pätevyyttä. Tutkimuksen pätevyys näytetään myös niin, että tutkija on osannut tutkimusmenetelmällään mitata juuri sitä mitä on ollut tarkoituskin mitata (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 226).

Kirjoittaessamme tätä tutkimusta, olemme toimineet tieteellisen kirjoittamisen edellyttämällä tavalla ja pyrkineet tekstissä johdonmukaisuuteen. Nämä asiat ovat lisänneet Eskolan ja Suorannan (1998, 220, 222) mukaan olennaisesti luotettavuutta työllemme. Aineistoamme olemme tulkinneet neutraalisti, eli tulkinnat on pyritty tekemään ilman ennakkokäsityksiä. Tämä on lisännyt tutkimuksellemme myös olennaisesti luotettavuutta, sillä tulkinnat on tehty vain ja ainoastaan haastattelumateriaalin pohjalta. Lisäksi olemme yhdistelleet käsitteitä ja teemoja niin, että ne ovat yhtenevät keskenään. Olemme myös kuvanneet tutkimuksemme kohdetta sekä siihen liittyviä elementtejä mahdollisimman selkeästi. Eskolan ja Suorannan (1998, 213–215) ohjeiden mukaisesti olemme kertoneet asioista niiden oikeilla nimikkeillä sekä pyrkineet antamaan lukijoille mahdollisimman selkeän kuvan tutkimusprosessistamme.

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyvä toinen olennainen termi, on reliabiliteetti. Sillä tarkoitetaan tutkimustulosten toistettavuutta. Toistettavuutta voidaan mitata muun muassa niin, että tutkimus tehdään kahteen kertaan eri kohdejoukolle ja saadaan samanlaisia tuloksia tai tutkimukseen osallistuneet ihmiset antavat samanlaisia vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.) Tutkimuksemme kohderyhmä oli pieni, mutta siitä huolimatta saimme nuorilta samankaltaisia vastauksia kysymykseemme. Tämä on tehnytkin tutkimuksestamme reliabelin, eli luotettavan. Kaiken kattavasti emme kuitenkaan voineet saada samankaltaisia vastauksia, sillä olemme tehneet tapaustutkimusta, jonka aineisto on koostunut ainutlaatuisista yksilöllisistä kokemuksista (Hirsjärvi ym. 2007, 227). Näin ollen täysin samanlaisia vastauksia emme ole voineetkaan saada. Tutkimuksemme kaikkia vaiheita olemme pyrkineet kuvaamaan mahdollisimman selkeästi ja totuuden mukaisesti. Hirsjärven ym. (2007, 227) mukaan tämä menettely on myös lisännyt olennaisesti tutkimuksem-

me luotettavuutta. Lisäksi olemme kuvanneet aineistomme sisältöä koko ajan samanlaisesti ristiriitaisuuksia välttäen. Eskolan ja Suorannan (1998, 214) mukaan myös tämä on lisännyt tutkimukselle luotettavuutta.

5.6 Tutkimuksen eettisyys

Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä tutkija joutuu usein eettisten kysymysten äärelle. Ne voivat kohdistua muiden muassa tutkimuslupaan, aineistonkeruumenetelmään tai tutkimuksesta tiedottamiseen. (Eskola & Suoranta 1998, 52–53.) Tutkimuksemme kohderyhmäläiset olivat lastensuojelun asiakkaita, jonka vuoksi anoimme tutkimuksemme luvan Lahden lastensuojelupäälliköltä, Päivi Lahdelta. Lisäksi pyysimme etukäteen nuorilta suostumuksen nauhurin käytölle haastatteluissa.

Luotettavuus- teema on olennainen eettisyyden osa ja se kulkee mukana koko tutkimusprosessin ajan. Laadullisen tutkimuksen yksi pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse. Luotettavuudesta hän viestittää muun muassa ulkonäöllään, toiminnallaan sekä valinnoillaan. (Eskola & Suoranta 1998, 211.) Me olemme pyrkineet tutkijoina olemaan kaikin puolin haastateltavien luottamuksen arvoisia ja antamaan tutkittaville mahdollisimman selkeää informaatiota tutkimuksen luonteesta sekä sen tavoitteista. Eskolan ja Suorannankin (1998, 56) mukaan tällainen toiminta kertoo tutkittaville olennaisesti tutkimuksen luotettavuudesta sekä tutkijoiden eettisestä menettelystä.

Kohderyhmää etsiessämme sekä vielä haastattelutilanteissa halusimme tutkijoina painottaa sitä, että tutkimus tehdään täysin luottamuksellisesti. Selvensimme myös sitä, että tutkimukseemme osallistuminen ei velvoita nuoria tekemään mitään mikä tuntuu epämukavalta, esimerkiksi kysymyksiimme vastaaminen oli nuorten oman harkinnan varassa sekä täysin vapaaehtoista. Raportoidessamme tuloksia pyrimme tekemään henkilöllisyyksien paljastumisesta mahdollisimman vaikeaa. Tämä Eskolan ja Suorannan (1998, 57) määrittelemä laadullisen tutkimuksen periaate näkyi muun muassa niin, että nuorilta saadut tulokset kirjattiin tutkimukseen nimettömästi. Tämän lisäksi haastattelumateriaali pidettiin hyvin tallessa

koko tutkimusprosessin ajan ja sitä käsitteivät vain tutkijat itse. Tulosten kirjauksen jälkeen hävitimme kaikki saamamme materiaalit, jotta ne eivät joutuisi väärin käsiin. Näin informanttien henkilöllisyys sekä yhteystiedot pysyivät kaikin puolin salaisina ja anonymiteetti säilyi.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Kohderyhmän taustatiedot

Kohderyhmämme tavoitteellisen lukumäärän (5-7 henkilön) kokoon saaminen osoittautui yllättävän haasteelliseksi. Näin ollen lopullinen kohderyhmämme koostui vain kolmesta (3) jälkihuollossa olevasta nuoresta, jotka olivat iältään 18–22-vuotiaita. Kaikki nuoret olivat olleet alle kymmenenvuotiaita heidän sijoituksen astuttua voimaan. He kaikki olivat olleet yhtäjaksoisesti sijoitettuina lastenkotiin kolmesta yhdeksään vuoteen.

Kolmen henkilön kohderyhmä oli pieni, mutta koimme sen riittäväksi. Eskolan ja Suorannankin (1998, 18) mukaan laadullisessa tutkimuksessa kohderyhmän koko ei ole tärkeintä, vaan heiltä kerätyn aineiston laatu. Pienen kohderyhmämme vuoksi, yhdeksi tärkeimmäksi periaatteksemme, muodostui informanttien anonymiteetin säilyttäminen. Halusimme olla varovaisia kaikin puolin, sillä mitä pienempi kohderyhmä on, sitä helpompaa on haastateltavien tunnistaminen. Tämän vuoksi ennen tutkimustulosten kirjaamista nimesimme kaikki haastateltavamme A-, B ja C-nimikkeillä. Kirjaimilla ja haastattelujen toteuttamisjärjestyksillä ei ollut minkäänlaista yhteyttä. Teemahaastatteluaineistot arvottiin satunnaiseen järjestykseen. Päädyimme tähän ratkaisuun myös siksi, että lukija pystyisi jäsentämään tutkimustuloksiamme paremmin.

6.2 Lastenkodin fyysiset tilat

Jokaisen informanttimme kertoman mukaan lastenkoti oli omakotitalo melko rauhallisella alueella, neljästä kymmeneen kilometriin keskustasta. Yhteneviä tekijöitä omakotitaloalue-sijainnin lisäksi olivat lähikauppa ja luonto metsineen. Lisäksi informanttimme C kertoi koulun ja A urheilukentän läheisestä sijainnista. Pääsääntöisesti haastateltavat olivat tyytyväisiä lastenkodin sijaintiin. Lähiön huonoina puolina nuoret A ja B mainitsivat välimatkan pituuden keskustaan ja siellä oleviin harrastuksiin sekä ystäviin. Huonoina puolina informantti A kommentoi myös lähiön huonoja kulkuyhteyksiä.

Lastenkotien piha-alueet olivat suuria ja ne tarjosivat kaikkien nuorten mielestä monenlaisia mahdollisuuksia olemiseen, tekemiseen ja liikkumiseen. Jokaisen pihan suuruuden lisäksi yhtenevänä piirteenä mainittiin pieni metsä. Aineistostamme nousi näkyvästi Strandell (2003) määrittelemät sukupuolierot pihan ja lähiympäristön vaatimuksia kohtaan. Tämä näkyi siinä, että miespuoliset haastateltavamme kertoivat nimenomaan pihan tarjoamista paikoista ja tekemisen mahdollisuuksista. He mainitsivat muun muassa parkkipaikan, leikkimökin, hiekkakentän, grillikatoksen, asfalttialueen sekä koripallokorin. Naispuoliset taas kuvasivat takapihaa ja kertoivat enemmänkin olemisen riittäneen heille. Kaikki nuoret olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä asuttamansa lastenkodin pihaan, eivätkä he olisi halunneet tehdä sinne mitään erityisiä muutoksia. Ainoastaan informantti C toi esiin pihan aitojen laitosmaiset piirteet ja näin ollen halun muuttaa niitä.

No siin on niiku, siis ihan etu- ja takapiha -- -- Eessä oli sitte veetty asfaltit ja siel oli sitte oli parkkipaikkaa ja oli koripallokoria. Muuta semmost sit -- -- oli roskiskatokset sillee. Ja sitte toisella puolella oli mettää. Siel oli semmonen hiekkakentän tyyppinen pläntti -- -- ja leikkimökki. Kaikkee tämmöst. (Haastateltava A)

Kaikki haastateltavat kertoivat, että lastenkodin yhteiset tilat olivat fyysisten ominaisuuksiensa mukaan kodikkaita. Tavalliseenkin kotiin kuuluvat huoneet ja huonekalut sekä tavarat, loivat sisustuksen ohella, jokaisen nuoren mielestä ko-

dinomaisuutta. Näin ollen haastateltavat olivat melko tyytyväisiä lastenkodin tiloihin. Etenkin olohuone koettiin tärkeäksi, koska se oli kaikkien yhteistä tilaa, johon kokoonnuttiin katsomaan televisiota sekä juttelemaan ja seurustelemaan. Lastenkodin kodinomaisuudesta huolimatta kaikki haastateltavista toivat esiin myös lastenkodin laitosmaisia piirteitä, kuten lukuisia huoneita ja pitkiä käytäviä.

Siel oli olohuone ja siellä oli sitte telkkarit ja videot ja semmoset ja sitte keittiö, missä oli jääkaappi -- -- Siel oli sitte kahvinkeitimet ja kaikki vehkeet. Sit oli siel niit käytäviä ja niis nyt ei hirveesti mitää ollu. -- -- Siel oli niit ovia kauheest. Sit siel saatto olla jotain sohvia ja aika sellast yksinkertasia juttuja siel oli.
(Haastateltava C)

Haastattelujen lomassa lastenkodista puhuttiin monenlaisin termein, kuten paikana, yksikkönä sekä talona. Lisäksi haastateltava A ja B käyttivät välillä jopa laitos-sanaa. Näistä hieman negatiivis-painotteisista sanoista huolimatta lastenkoti luonnehdittiin loppujen lopuksi kuitenkin kotina, vaikka sana koti, tulikin esiin kaikilla haastateltavilla vasta haastattelijoiden tarkentavan kysymyksen jälkeen. Kaikki nuoret kuvasivat lastenkotia kotina samankaltaisin tarinoin, ensimmäisistä tuntemuksista sopeutumiseen.

Mul oli semmonen olo niinku heti ensimmäisen, en mä haluu tääl olla. Kyl mä koht pääsen takas kotii. (Haastateltava B)

No olihan se aika hirveetä mennä sinne sillon, että nii sillon vaa pari ekaa päivää saatto vaa itkee siellä, ku joutu sinne, mut kyl se sit siitä. Sitte ku tottu siihe ja -- -- oli ollu jo siel pitkää. -- -- Kyl se sit ihan koti oli. (Haastateltava C)

Haastateltavat kertoivat, että lukittuja tiloja olivat pääsääntöisesti paikat, joihin lapset eivät saaneet mennä, kuten henkilökunnan kanslia. Tämän lisäksi jokaisesta haastatteluaineistosta nousi esiin erilaisia lukittuja tiloja. Tällaisina A mainitsi muun muassa takkahuoneen, verstaan ja varaston, C keittiön ja B ulko-ovet.

Haastateltava B:n mukaan lukitut tilat eivät häirinneet tai rajoittaneet hänen elämänsä lastenkodissa. Hänen ymmärrys ja hyväksyntä lukkoja ja niiden tuomaa turvallisuutta kohtaan tuli esiin aineistosta muun muassa rahojen suojelemisen ja karkaamisen estämisen muodossa. Muut haastateltavat näkivät lukot kuitenkin rajoittavana ja ärsyttävänäkin tekijänä, eivätkä olisi halunneet enää minkään muun tilan olleen lukittuna.

Aina piti pyytää joku avaamaa ovia ja sit ei tultu -- -- siin ei niiku mitää hyvää koskaa mun mielest ollu -- -- sillon ärsytti ihan suunnattomasti. (Haastateltava A)

Kaikilla haastateltavilla oli lastenkodissa omat huoneet. Nuoret A ja B toivat ilmi, että oma huone saattoi vaihtua ja joskus se myös jaettiin toisen lapsen kanssa. Huoneiden yhteneviin piirteisiin kuuluivat sänky, koulupöytä, ikkuna ja säilytystiilat. Haastateltava B kertoi tarkemmin oman huoneensa piirteistä tuomalla esiin muun muassa tekstiilit, kuten matot ja verhot. Informantti C taas selvensi, että oman huoneen tavarat olivat tuttuja ja kotoa tuotuja, kun taas nuori A luonnehti oman huoneen huonekaluja lastenkodin tavaroina.

Joka kulmas -- -- oli semmoset hienot ruskeet kaapit, mitkä oli juntattu lattiaan kiinni. -- -- Sitte oli yks sänky. Niit oli kahta eri mallia. Oli pieni ja sitte ihan pikkusen pienempi. Se oli aina jommall kummall seinäl -- -- Ja sit oli aina samanlainen kirjoituspöytä.-- -- Ei siel oikeestaa muuta. (Haastateltava A)

Tavaroiden lisäksi haastateltavat toivat oman huoneen sisustuksen merkityksen esille. Kaikki saivat vaihtaa huoneen järjestystä sekä sisustaa sitä oman mielensä mukaisesti tilan sallimissa puitteissa. Haastateltava A oli tyytyväinen oman huoneensa tiloihin, eikä hän olisi halunnut muuttaa siellä mitään. Nuori B taas kaipasi enemmän tilaa ja nuori C elektroniikkaa.

Kaikki haastateltavat toivat esiin, että oma huone oli paikka, jossa purettiin tunteita ja oltiin omassa rauhassa, kun sitä tarvittiin. Haastateltavat A ja C kokivat huoneessa olon useimmiten yksinäiseksi, eivätkä he näin ollen viihtyneet siellä. Toi-

nen heistä jopa painotti, että huoneeseen joutuminen oli epämiellyttävä asia. Informantti B kuitenkin näki oman huoneen erityisen tärkeänä paikkana.

Et jos mä jouduin huoneeseen ni se ärsytti sunnattoma paljo, kumua ei ois yhtää huvittan olla siellä yksinäni. (Haastateltava A)

Se oli niiku tavallaa siin talossa ainut mikä oli mun omaa aluetta kokonaan. -- -- Se oli -- -- tärkee niinku mulle, et sinne ei tullu kuka vaa millon halus. (Haastateltava B)

No joskushan tietty tuli pistettyä kämppä semmosee kuntooo, sitte se huone, et kaikki tavarat heiteltii päin seiniä. (Haastateltava C)

6.3 Lastenkodin sosiaaliset suhteet

Jokainen nuori kertoi olleensa yhteyksissä perheenjäsenten ja sukulaisten kanssa tapaamisoin lastenkodissa ja sen ulkopuolella. Myös puhelin oli nuorille tärkeä yhteydenpidon väline. Informantti A kertoi olleensa yhteydessä isoisänsä, enonsä sekä äitinsä kanssa. Yhteydenpitoa hän luonnehti melko epäsäännöllisenä. Nuori B taas kertoi olleensa yhteydessä tätiin, serkkuihin, mummoon, sisaruksiin sekä äitiin ja isään. Tapaamisten ja puhelinsoittojen lisäksi myös kirjeet olivat hänelle tärkeitä kommunikointivälineitä. Yhteydenpidon luonnetta nuori B kuvasi vaihtelevaksi, henkilöstä riippuen. Hän kertoi yhteydenpidon olleen aktiivista mummoon ja tätiin, kun taas aika-ajoin passiivista isään ja äitiin. Nuoren ja hänen äitinsä välillä oli jopa neljän vuoden yhteydenpitokatkos, jonka pohjalta hän olisi toivonutkin, että yhteydet olisivat olleet aktiivisempia vanhempiin lastenkoti aikana. Haastateltava C taas kertoi, että oli yhteydessä veljen, äidin, mummon sekä enojensa kanssa. Tätä yhteydenpitoa hän luonnehti säännölliseksi kerran viikossa tapahtuvien puheluiden ja tapaamisten kautta.

Yhteydenpitoa sukulaisiin ja läheisiin ei rajoitettu lastenkodissa, ellei siihen ollut aihetta. Silloin, kun läheinen sukulainen tai vanhempi osoittautui olevan humalas-

sa tai jos hänen tilansa oli muutoin kyseenalainen, heidän ei annettu puhua lasten kanssa puhelimesta tai tulla tapaamaan lapsia.

Isä ei koskaa soittanu sinne lastenkotii meille. Tai tietyst kyl mun isä muutaman kerran soitti, mut koska se oli humalassa, sille sanottii, et ei me puhuta sen kanssa. (Haastateltava B)

Jokainen nuorista kertoi, että ystävät olivat tärkeitä lastenkoti aikana. Heitä tavattiin lastenkodissa, ystävän luona tai kaupungilla. Kaikki luonnehtivat, ettei tärkeintä ollut se mitä tehtiin vaan yhdessä oleminen ystävien kesken. Ystävät olivat pääsääntöisesti koulukavereita, vaikka jokaisella heistä oli myös tuttavuuksia harrastusten parista. Harrastekavereita ei kuitenkaan koettu kovin merkityksellisiksi, eikä heitä tavattu harrastusten ulkopuolella.

Nuorista B kertoi tavanneensa ystäviään aina niin usein kuin mahdollista. Syyksi hän kertoi muun muassa sen, että halusi tavata ihmisiä myös lastenkodin ulkopuolella. Vaikka informantit A ja C pitivätkin ystäviä tärkeinä, he kertoivat tapailleensa heitä epäsäännöllisesti. He kertoivat, että lastenkodin suuren lapsimäärän takia, heillä oli aina jotakin tekemistä lastenkodissa, eivätkä he sen vuoksi lähteneet tapaamaan muita kavereitaan. Tämä oli myös syy siihen, että monet ystävyysuhteet lastenkodin ulkopuolella päättyivät.

Lisäksi informantit toivat esiin myös sen, että ystäviä olisi haluttu enemmän lastenkoti aikana. Välillä välimatka heihin koettiin myös hankalana. Ystävyysuhteiden päättyminen tai hoitamatta jääminen koettiin ikäväksi asiaksi, jonka vuoksi olisikin toivottu, että heitä olisi enemmän patistettu ulos leikkimään ja tapaamaan kavereita.

Lisäksi nuoret mainitsivat seuraavaa lastenkodin ja ystävien suhteesta.

Mun äiti asuu tuolla kaukana, ni siel oli tietty sitte kavereita, mut sithän ne jäi sinne. -- -- Ei tullu käytyy siel kummemmin -- -- eikä sielt tullu kukaa käymää. (Haastateltava A)

Niille tuli semmonen tärkeä merkitys sillee. En tiää, onks sitte muilla sellasil, jotka ei o asunu lastenkodis, onks niil sellasii niiku koulukavereit, jotka on niin tärkeitä. Et kyl halus nähdä niitä mahdollisimman usein. (Haastateltava B)

Se oli ni aika vaikee juttu mulle. En mä -- -- ihan täysin pysty sanomaa, et oon ollu tällasessä paikas. -- -- Se aina vaa jännittää sanoo jollekii uusille tyypeille, mut ehkä se siitä vielä. (Haastateltava C)

Haastateltavien lastenkodeissa lapsien lukumäärät vaihtelivat seitsemästä kahteenkymmeneen. Jokainen nuori kertoi kokeneensa vertaislasten paljouden hämmentävänä, uutena ja ajoittain jopa ärsyttävänäkin asiana. Kaikki näkivät vertaislasten määrän kuitenkin myös hyvänä asiana. Heidän kanssaan oli aina jotakin tekemistä, jonka vuoksi omat kaverit lastenkodin ulkopuolella jäivät aika ajoin huomiotta. Vertaislasten kanssa vietettiin paljon aikaa muun muassa jutellen ja reissaten. Tämän lisäksi nuoret A ja C kertoivat pelaamisen ja tappelemisen olleen arkipäivää muiden lasten kanssa.

Se oli vähä semmonen -- -- Toisinaa ihan hyvä ja toisinaa vähemmän hyvä -- -- Mut tota noinni ihan kyl me pelattii ja oli ihan mukavaa, mut sit me kyl tapeltiiki ihan riittävästiki. (Haastateltava A)

Jokainen vertaislapsi koettiin joissain määrin kaveriksi, jonka kanssa oli aina jotakin tekemistä, vaikka vertaislapset viipyivätkin pidemmän tai lyhyemmän ajan lastenkodissa. Haastateltavat A ja B toivat esiin myös sen, että joidenkin lasten lyhyt sijoitus vaikutti siihen, ettei heihin ehtinyt muodostua syvempää kaverisuhdetta. Lisäksi nuoret B ja C kertoivat, Törrösenkin (2003) tavoin, että jotkut lapset, jotka elivät heidän kanssaan pitkään ja samanaikaisesti lastenkodissa tuntuivat välillä jopa sisaruksilta. He totesivat pitävänsä joihinkin heistä vielä nykyisin yhteyttä.

Jotkut lapset oli siel sen verran vähä aikaa, et nihi ei kerenny tutustuu. Just ne jotka oli siellä mun kanssa pitkää samaa aikaa, ni ainaki muutamaa mä pidän vielä yhteyttä ja tavallaa niist on tullu sellasii siskoja sitte. (Haastateltava B)

Erityisen voimakkaasti läheisistä vertaislapsista puhuttaessa esiin nousi vertaislasten sukupuolen merkitys. Jokainen haastateltava kertoi viihtyvänsä nimenomaan samaa sukupuolta olevien henkilöiden seurassa ja näin ollen muodostaneen heihin läheisiä ihmissuhteita. Informantti C nosti esille myös saman ikäisten lasten tärkeyden. Hän kertoi muun muassa lastenkodissa olleen liikaa pieniä lapsia, eikä niinkään samanikäisiä kavereita, joiden kanssa viettää aikaa.

Jokainen nuori nosti myös esiin vertaislasten käyttäytymiskulttuuriin viittaavia piirteitä. Näitä olivat muun muassa informantti A:n kohdalla kapinointi, B:n kohdalla huolenpito toisista ja C:n kohdalla kiusaaminen. Esille nousi myös vertaislasten tärkeys sopeutumiskysymyksissä. Muun muassa informantti C kuvasi tätä tekemisen kautta, joka auttoi ikävien asioiden unohtamisessa.

Ku siel oli niit kaikkii muitaki, ni sit oli koko ajan tekemistä ja ei aatellu -- -- sitte niin paljon, et ois äitiä ikävä tai jotain. (Haastateltava C)

Jokainen nuori kuvasi kasvattajia työtä tekeviksi ihmisiksi, jotka vaihtuivat useasti. Erityisesti nuori A toi esille arkuuden kasvattajien työnteon luonteesta puhuttaessa, sillä hän ei tiennyt kuinka heidän työnteokseen olisi pitänyt, pohdinnoistaan huolimatta, suhtautua. Hän luonnehti, informantti B:n kertoman mukaisesti, kasvattajien työnteon merkitystä erilaiseksi, kuin kahdeksasta neljään työskentelevillä toimistotyöläisillä. Nuori C oli tosin sitä mieltä, että kasvattajat tekivät vain työtään.

No olihan se semmosta ku joka päivä eri tyyppi siin pyöri ja sellai kyl tuntu vähä jänskältä. Ei ollu samat koko ajan, et ois tuntu sit semmoselt vähän enemmän semmoselt, mikskä sitä nyt

*sanoo? Sellaselta perheelt tai semmoselt. Ne oli vaa töissä siel-
lä. Se oli niitten hommaa. (Haastateltava C)*

Vaikka informantit A ja B kuvasivat kasvattajien työnluonnetta samankaltaisen esimerkin avulla, tästä huolimatta jokaisen nuoren suhteet työtätekeviin kasvattajiin olivat subjektiiviset. Nuori A luonnehti näitä suhteitaan hyvinkin kaksijakoisesti. Hän kertoi omahoitajan olleen hänelle hyvinkin merkityksellinen, kun taas suhteet muihin työntekijöihin olivat jopa vihan värittämät. Nuori B taas kuvasi suhteidensa olleen kaikkiin työntekijöihin läheiset ja tärkeät. Erityisesti esille nousi omahoitajan merkitys, josta muodostui hänelle jopa biologista äitiä tärkeämpi varaäiti. Lisäksi hän mainitsi, että työntekijöiden joukosta löytyi myös oikeaa isää ensisijaisempi varaisä, johon hän edelleen pitää yhteyttä. Nuori C taas toi esiin kokemuksistaan vain työntekijöiden merkityksettömyyden ja vihan tunteet heitä kohtaan. Hän ei edes maininnut omahoitajaansa, vaan kertoi viihtyneensä ainoastaan harjoittelijoiden ja sijaisten seurassa.

*Se mun omahoitaja, ni siit tuli sellanen niin sanottu varaäiti. --
-- Ni sil on kans enemmän merkitystä ku mun omalla äidillä.
(Haastateltava B)*

6.4 Kasvattajan rooli

Kasvattajien roolia tarkasteltaessa, jokainen nuori valitsi muokatusta Vanhemmuuden roolikartasta viisi kasvattajilta saamaansa asiaa lastenkodissa. Pääroolit jakautuivat Elämän opettajaan, Ihmissuhdeosaajaan, Rakkauden antajaan, Huoltaajaan sekä Rajojen asettajaan. Keskeisimmiksi asioiksi nousivat Rajojen asettajan -roolin alla olevat osa-alueet, kun taas lähes maininnoitta jäivät Rakkauden antajan -roolin kaikki osa-alueet. Lopuksi pyysimme nuorta vapaasti valitsemaan roolikartasta haluamansa määrän roolien osa-alueita, joita hän ei kokenut saaneensa kasvattajilta lastenkodissa tai joita hän olisi halunnut lisää. Seuraavassa avaamme tarkemmin saamiamme tuloksia.

6.4.1 Elämän opettaja

Elämän opettajan osa-alueet neuvoja, arjentaitojen opettaja ja esikuvan antaja nousivat aineistostamme vain informantti C:n maininnoista esille. Hän kertoi saaneensa kasvattajilta neuvoja, koska aina oli joku paikalla, jolta sai kysyttävä mieltä askarruttavista asioista. Toisena osa-alueena informantti C nosti esille arjentaitojen opettajan, koska hän koki saaneensa opetusta muun muassa tiskaukseen, ruuanlaittoon ja pyykinpesuun. Puutteellisena kasvattajan osa-alueena informantti C näki esikuvan antajan.

*”Arjen taitojen opettaja. Täytyyhän niitäkin jostain oppia sitte.”
(Haastateltava C)*

6.4.2 Ihmissuhde osaaja

Ihmissuhde osaaja jakautui kannustajaan, kuuntelijaan sekä tasapuolisuuden toteuttajaan. Informantti C kertoi kasvattajien toimivan kannustajina, koska hän tunsi saaneensa kannustusta esimerkiksi harrastusten ja koulunkäynnin tiimoilta. Haastateltava B taas valitsi muokatusta roolikartasta kuuntelijan. Hän kertoi omahoitajan ja muiden aikuisten kuunnelleen muun muassa hänen murheitaan ja huoliaan.

Puutteelliseksi asiaksi ihmissuhde osaajan osa-alueista informantti B nosti esiin kannustajan roolin. Hän kertoi kaivanneensa lisää kannustusta tilanteissa, joissa hän yritti parhaansa. Myös informantti A mainitsi kaivanneensa lisää kannustusta kaikkien muiden ihmissuhdeosaajan osa-alueiden ohella. Hän mainitsi kaivanneensa kasvattajilta enemmän kuuntelua. Syyksi tähän hän kertoi kasvattajien vähäisen määrän suhteessa lasten määrään, joka johti siihen, ettei kasvattajilla ollut riittävästi aikaa kaikille lapsille. Hän totesi myös tasapuolisuuden toteuttajan-roolin puutteelliseksi. Perusteeksi hän mainitsi muun muassa sen, etteivät kaikki lapset saaneet samanlaista kohtelua, sillä kaikkien lasten ja työntekijöiden väliset suhteet olivat niin erilaiset.

”Jos ois tota noinni, mitä ois voinnu, semmosta kannustamista -- -- ja kuuntelemista, mut tietysti jos siel on kahdeksanki muksuu ja yks tai kaks duunaria töissä ni eihän siin nyt sitte yks lähtee kahville toisen kanssa ni siin on aika vähä sitte semmost aikaa, mitä varmaa normaalissa kodissa sitte ehkä on, mut että en tiä, vaikee sillee mieltää. (Haastateltava A)

6.4.3 Rakkauden antaja

Kasvattajilta saatujen asioiden kohdalla Rakkauden antajan – roolin kaikki osa-alueet – lohduttaja, hellyyden antaja sekä hyväksyjä – jäivät lähes maininnoitta. Informantti C kertoi kuitenkin hellyyden osoitusten jääneen vähäisiksi lastenkodissa ja olisi näin ollen kaivannut niitä enemmän kasvattajien taholta. Haastateltava A taas olisi toivonut enemmän hyväksyntää työntekijöiltä. Hän koki, ettei häntä arvostettu omana itsenään, jonka vuoksi monikin asia tuntui hänestä epäoikeudenmukaiselta. Lohduttajan osa-alue jäi kaikin puolin huomioitta.

Ehkä nää vähän jotkut hellyyden antajat jäi vähän vähemmäks. (Haastateltava C)

6.4.4 Huoltaja

Ruoan, vaatteiden ja tavaroiden antaja sekä retkien ja virkistystoimintojen mahdollistaja ovat Huoltajan-roolin osa-alueita. Näistä kasvattajan roolin osa-alueista informantit A ja B mainitsivat virkistystoiminnan mahdollistajan toteutuneen hyvin muun muassa erilaisten retkien, reissujen, ulkomaanmatkojen sekä harrastusten muodossa. Lisäksi nuori A valitsi vaatteiden ja tavaroiden antajan. Kukaan haastateltavista ei kertonut kaivanneensa lisää Huoltajan-roolin osa-alueita.

Me tehtii aika paljon matkoja ja meil oli aika paljon yhteisii näitä, että saatettii syyslomal muutamaks päiväks lähtee vaik vähän

pohjosempaa, tai jonnekki muualle, kuitenkin niiku sen tavallisten ympyröitten ulkopuolelle. (Haastateltava B)

Mitähän noist vaatteiden ja tavaroiden antajasta sanoisin? Nii (naurua) Nii, no siinähan oli se, oli se, oliko se vaateraha, vai millä nimellä se nyt olikaa silloin? Se oli joku tietty vuodessa ja sen sai käyttää, ihan ehkä vähän yli, mielellää ei. (Haastateltava A)

Retkien ja virkistystoiminnan osa-alueen tärkeys nousi esiin myös nuori C:n kohdalla. Tosin hän muista informanteista poiketen ei maininnut tätä osa-aluetta roolikartta tehtävän yhteydessä, vaan vasta haastattelun loppupuolella. Tämänkaltaisia eroavaisuuksia roolikarttaan liittyen ei tullut esiin muiden nuorten kohdalla. Halusimme kuitenkin tuoda tämän yksittäisenkin maininnan esiin, jotta koko aineisto tulisi huomioiduksi.

6.4.5 Rajojen asettaja

Rajojen asettajan – rooli (rajojen ja sääntöjen asettaja, vuorokausirytmistä huolehtija ja turvallisuuden takaaja) nousi haastatteluaineistosta merkittävimpänä esille. Tämä näkyi niin, että kaikki informantit kertoivat saaneensa eniten juuri tämän teeman osa-alueita lastenkodin kasvattajilta. Heistä jokainen kertoi saaneensa jopa kahta sen kolmesta osa-alueesta, rajojen ja sääntöjen asettajaa sekä vuorokausirytmistä huolehtijaa. Kaikkien haastateltavien kertoman mukaan säännöt ja rajat olivat tiukkoja ja ehdottomia. Erityisesti kotioloihin verrattuna ne koettiin uusiksi ja oudoiksi asioiksi, ja siksi niihin sopeutuminen nähtiin hyvin vaikeana. Myös vuorokausirytmistä nuoret nostivat esiin samankaltaisia huomioita. Esimerkiksi ruokailun ja nukkumaanmenon täsmälliset ajankohdat tuntuivat nuorista kummallisilta.

Aikuiset ku ne kerto ne säännöt -- -- no säännöt oli ne mitkä oli ja niist ei sitten hirvemmin tingitty. (Haastateltava B)

Justiisa siel kii ni, et jos -- -- olit oma ittes etkä hirveesti rettelöinny ja hyvä lapsi siellä, ni se oli ihan jees, mut kyl sitte niiku sai kuulla aina ja sai tietää, jos vähäki teki jotain mikä ei ollu sallittua että, et vähä semmonen, että se oli vähä semmonen vois vedota siihe, et töis saa huonoa palautetta, mutta ei saa kyllä hyvää palautetta koskaa, et vähä samal taval mut mä en osaa sitä nyt selittää. (Haastateltava A)

Rajojen ja sääntöjen asettajan sekä vuorokausirytmistä huolehtijan lisäksi haastateltavat A ja B toivat esille myös turvallisuuden takaajan osa-alueen. Näin ollen heidän haastatteluissa tuli käsiteltyä kaikkia Rajojen asettajan – roolin kolmea aluetta. Molemmat heistä kertoivat, että kasvattajat tekivät lastenkodista turvallisen yhteisön, jonne kutsumattomat vieraat eivät päässeet. Haastateltava A lisäsi vielä, että kasvattajien ainainen läsnäolo lisäsi turvallisuuden tunnetta. Rajojen asettajan – rooli osa-alueineen toteutui nuorten mielestä jopa niin kattavasti, ettei mitään niihin liittyvää olisi haluttu lisää.

Turvallisuuden takaaja se oli varmaan, siel kävi isojen poikien kavereita kiusaamassa siel kentäl ja tuol sai melkee olla rauhasa sitte. (Haastateltava A)

Siel oli sellain turvallinen ympäristö, et ties että sinne ei tu ketää niiku kutsumattomia vieraita sinne sisää. Ja et oli sellanen turvallinen ympäristö ja pysty luottamaa niihin ihmisiin ketä siel oli. (Haastateltava B)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Jälkihuollossa olevat nuoret kertoivat lastenkodin fyysisistä tiloista moninaisesti. Pihaa kuvattiin muun muassa suurena, joka oli lähellä luontoa ja se tarjosi paljon mahdollisuuksia erilaiseen aktiviteettiin. Strandellin ja Horellinkin (2003) mukaan pihan tulisi mahdollistaa monipuolinen tekeminen ja yhdessäolo.

Lastenkodin sisätiloja kuvattiin pääsääntöisesti kodikkaina. Kodikkuutta loivat sisustus, tavarat sekä huoneet, joita löytyy myös normaaleista asuintaloista. Erityisesti nuoret viihtyivät olohuoneessa, jossa oli mukavaa viettää aikaa. Grönholminkin (2005) mukaan lapsi pitää tiloista, jotka mahdollistavat yhdessä olemisen ja tekemisen.

Vaikka lastenkodista muodostui koti, nuoret käyttivät siitä välillä jopa laitos-sanaa. Tämä johtui muun muassa pitkistä käytävistä ja lukuisista huoneista. Lukitut tilat koettiin jopa ärsyttävänä elementteinä, jotka rajoittivat kulkemista. Törrönenkin (2003) toteaa, että lukot ovat rajoittavia tekijöitä, eivätkä lastenkotilapset pääse liikkumaan vapaasti kaikissa lastenkodin tiloissa. Ainoastaan yksi haastateltavista nuorista kertoi, etteivät lukot häirinneet hänen eloaan ja olemistaan lastenkodin arjessa. Hän ymmärsi, että lukot ovat lastenkodissa kaikkien turvallisuuden parhaaksi.

Mielipiteet omasta huoneesta jakautuivat informanttien välillä. Esiin tuli positiivisia, että negatiivisia tuntemuksia. Huonetta pidettiin hyvin tärkeänä paikkana, jossa sai olla rauhassa. Myös Törrönen (2003) toteaa lastenhuoneiden olevan lasten omia paikkoja lastenkodissa, joita saa sisustaa haluamallaan tavalla. Toisaalta, vaikka huone oli oma paikka lastenkodissa ja sen sai sisustaa oman maun mukaisesti, siellä ei aina viihdytty. Huone miellettiin tyhjäksi ja yksinäiseksi paikaksi, jonka vuoksi siellä ei vietetty paljon aikaa. Omassa huoneessa oleilu saattoi tuntua jopa rangaistukselta ja vastenmieliseltä asialta.

Nuorten suhteet vanhempiin, sukulaisiin ja läheisiin ihmisiin muuttuivat lastenkotisijoituksen astuessa voimaan. Vanhempia ei tavattu paljoakaan eikä heihin oltu yhteydessä säännöllisesti, kuten ennen. Tapaamisia ja puheluiden määrää ei kuitenkaan rajoitettu kasvattajien toimesta, paitsi jos vanhemmat olivat huonossa kunnossa. Taskinen ja Törrönenkin (2004) toteavat, että vanhempien ja lasten välistä yhteyden pitoa rajoitetaan vain, jos yhteydenpito on lapsen edun vastaista. Nuorten kertomuksista tuli ilmi, että vanhempien ongelmat vähensivät selkeästi yhteydenpitoa puolin ja toisin. He kuitenkin mainitsivat, että vanhempiin olisi haluttu olla useammin yhteydessä lastenkotisijoituksen aikana. Vanhempien rinnalle, merkityksellisiksi ihmissuhteiksi, nousivat isovanhemmat, täti, eno, serkut

sekä sisarukset. Heidän kanssaan nuoret kertoivat olleensakin suhteellisen säännöllisesti tekemisissä. Tosin yksi informanteista kertoi, että säännöllinen yhteydenpito säilyi myös äitiin. Väänänen (2005) korostaa, että kontaktit ja yhteistyö lasten läheisten kanssa ovat tärkeitä lapsen positiivisen kehityksen turvaamiseksi. Lisäksi ne edistävät päätösten ja ratkaisujen syntyä ja mahdollistavat lapsen hyvinvoinnin.

Ystävyysuhteet koettiin hyvinkin tärkeinä lastenkoti aikana. Tärkeimpinä ystävinä luonnehdittiin koulukavereita. Heidän kanssaan vietettiin aikaa ulkona, lastenkodin tiloissa tai kaverin luona. Varsinkin yksi nuori kertoi kavereiden saaneen erityisen tärkeän merkityksen lastenkotiaikana. Hän halusi tavata heitä aina kun oli mahdollista, sillä hän tahtoi nähdä ihmisiä myös lastenkodin seinien ulkopuolelta. Hän olisi jopa toivonut lisää ystäviä rinnalleen. Salmivalli (2005) ja Sihvola (2000) toteavat myös, että ystävyysuhteet ovat tärkeitä ihmissuhteita. Ystäviä kaivataan rinnalle erityisesti vaikeissa elämäntilanteissa. Muutkin informantit kertoivat, että kaverit olivat tärkeitä ja heidän kanssaan olisi haluttu viettää paljon aikaa. Usein yhteinen aika ystävien kanssa kuitenkin jäi vähäiseksi, sillä lastenkodin vertaislapset niin sanotusti paikkasivat ystävien asemaa.

Sijoituksen alussa vertaislasten paljous koettiin hämmentävänä asiana. Ajan myötä heistä alkoi kuitenkin muodostua merkittäviä ihmisiä lastenkodin arjessa. Nuoret kertoivat, että oli mukavaa, kun aina oli joku, jonka kanssa pystyi viettämään aikaa. Tämän seurauksena vertaislapset alkoivat jopa korvata lastenkodin ulkopuolisia ystävyysuhteita. Salmivallinkin (2005) toteaa, että vertaislapset ovat tärkeitä lastenkodissa. Heille uskoudutaan asioista ja heidän kanssaan vietetään paljon aikaa erilaisten aktiviteettien parissa. Suhteen laatu vertaislasten ja nuorten välillä kuitenkin vaihteli yksilökohtaisesti. Yksi haastateltavista kertoi, että vertaislapset olivat vain kavereita, joiden kanssa vietettiin aikaa. Heidän kanssaan tappeleminen ja toisten kiusaaminen olivat myös arkipäivää lastenkodissa. Törrönenkin (2004) mainitsee, että riidat ja kaikenpuoliset tuntemukset ovat osa arkea lastenkodissa. Muut haastateltavista luonnehtivat vertaislapsia taas hyvin läheisiksi ja heitä pidettiin sisarusten veroisina. Myös Törrönen (2003) toteaa, että vertaiset lastenkodissa saatetaan kokea jopa sisarusten kaltaisiksi. Erityisen läheinen suhde muodostui lapsiin, jotka olivat pitkään ja samanaikaisesti lastenkodissa

nuorten kanssa. Vertaiset koettiin myös tärkeinä tukijoina ja he auttoivat unohtamaan vaikeita asioita menneisyydestä. Myös Salmivalli (2005) toteaa, että vertaiset auttavat lasta vaikeiden asioiden yli – tukemalla ja ymmärtämällä.

Kasvattajien roolia tarkasteltiin muokatun vanhemmuuden roolikartan avulla. Haastatteluissa nousi esille kommentteja lähes jokaisesta roolista. Siltikään ei jäänyt epäselväksi, mikä rooli toteutui erityisen voimakkaasti kasvattajien toiminnassa. Elämän opettajan-, Ihmissuhde osaajan- sekä Huoltajan – roolit saivat melko tasaväkisesti mainintoja. Jokaisesta näistä rooleista haastateltavat kokivat saaneensa hyviä asioita lastenkodissa. He kertoivat saaneensa kasvattajilta tarvittaessa apua kotitöiden opettelussa, neuvoja, kun oli jotakin kysyttävää sekä mahdollisuuksia retkiin ja matkoihin. Kaikista vähimmälle huomiolle rooleista jäi Rakkauten antaja. Nuoret eivät kokeneet saavansa mitään sen osa-alueista – lohduttajaa, hellyyden antajaa tai hyväksyjää. Törrönen (2003) kuitenkin toteaa, että lapsi tarvitsisi kasvattajastaan kuuntelijaa, lohduttajaa sekä arvostajaa että tukijaa vaikeisiin elämäntilanteisiin. Keskeisimmäksi rooliksi kasvattajille muodostui nuorten kertomusten mukaan Rajojen asettajan – rooli. Lastenkodissa oli säännöt, joita noudatettiin, eikä niistä pahemmin tingitty. Nuoret totesivat tämän usein hyvinkin ärsyttävänä piirteenä. Törrönenkin (2004) kertoo, että juuri rajat ja säännöt ovat asioita, jotka useasti aiheuttavat negatiivisia tunteita lapsissa lastenkodissa. Näitä tunteita lapset purkavat kasvattajiin uhman ja riidan haastamisen muodossa. Nuoret kertoivat, että vuorokausirytmä oli säännöllinen lastenkodissa. Nukkumaanmenot, ruokailuajat ja aamulla heräämiset tapahtuivat aina tiettyyn aikaan ja niitä oli noudatettava. Lisäksi turvallisuuden takaajan osa-alue nousi esille. Nuoret kertoivat, että lastenkodissa oli turvallinen olo. Turvallisuus muodostui aikuisten ainai-esta läsnäolosta lastenkodissa sekä lukoista, jotka estivät kutsumattomien vieraiden sisäänkäynnin.

Vaikka kasvattajien toiminta painottui Rajojen asettajan – rooliin, niin silti nuoret kokivat, että omahoitaja oli läheinen ihminen lastenkodissa. Eräs toi esille jopa sen, että omahoitajasta muodostui hänelle kuin oma vanhempi. Törrönenkin (2004) kertoo, että omahoitaja voi olla niin tärkeä, että hän saa jopa sijaisvanhemman roolin. Yksi haastatelluista kertoi tosin, ettei kiintynyt keneenkään vakituiseen työntekijään. Enemmänkin hän viihtyi lyhytaikaisten työntekijöiden, kuten

sijaisten tai työharjoittelijoiden seurassa. Törrösenkin (2004) mukaan lapsi ei aina kiinnyn omahoitajaansa tai keneenkään muuhunkaan vakituiseen työntekijään lastenkodissa, vaan hakeutuu sijaisten ja muiden lyhytaikaisten työntekijöiden lähelle. Suhde kasvattajiin muotoutui nuorilla hyvin persoonakohtaisesti. Myös Törrösen (2004) mukaan jokaisen lapsen ja hoitajan suhde on erilainen ja määräytyy hyvin yksilöllisesti.

8 POHDINTA

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää entisten lastenkotilasten näkemyksiä ja kokemuksia lastenkodin kasvuympäristöstä ja sen aikaisista sosiaalisista suhteista. Millaiseksi nuoret kuvailivat lastenkodin fyysisiä tiloja ja minkälaisen merkityksen sen aikaiset sosiaaliset suhteet saivat? Lisäksi tutkimme kasvattajien merkitystä ja roolia lastenkodissa.

Haastateltavat puhuivat lastenkodista välillä jopa laitos-sanalla ja kertoivat, että lukot häiritsivät aika ajoin heidän vapaata liikkumistaan paikasta toiseen. Tosin näistä piirteistä huolimatta he kokivat, että lastenkodin tilat olivat pääsääntöisesti kodikkaita. Kodikkaat ja monipuoliset tilat mahdollistivat myös monenlaisen aktiviteetin lastenkodissa. Näiden elementtien valossa lastenkotia luonnehdittiin lopulta myös kodiksi. Lastenkodin yhteiset tilat tarjosivat mahdollisuuksia seurusteluun ja oma huone, tarpeen vaatiessa, omaa rauhaa. Nuoret olivat tyytyväisiä myös lastenkodin lähiöön sekä pihaan. Erityisen hyvinä asioina he nostivat esille pihan tarjoamat tekemisen mahdollisuudet, tavarat sekä ympäristön.

Suhteet sukulaisiin ja perheenjäseniin muuttuivat lastenkotisijoituksen astuessa voimaan. Vanhempiin oltiin epäsäännöllisesti tai vähemmän yhteydessä kuin ennen. Tästä huolimatta heidät koettiin tärkeiksi myös lastenkotiaikana. Muita tärkeitä sukulaissuhteita olivat sisarukset, tädit, serkut ja enot sekä isovanhemmat. Myös vertaislapset sekä ystävät koettiin merkityksellisinä lastenkodin ajassa. Vertaislapsista muodostui kavereita tai jopa niin sanottuja sisaruksia. Heidän kanssaan tehtiin paljon asioita yhdessä ja oltiin tukena vaikeina aikoina. Myös ystäviä, jotka olivat lastenkodin ulkopuolella, haluttiin tavata mahdollisimman usein. Yh-

teinen aika ystävien kanssa jäi kuitenkin välillä vähäiseksi, sillä vertaislapset niin sanotusti paikkasivat ystävien asemaa.

Kasvattajien rooleista kaikkein heikoiten nousi esiin Rakkauden antajan – rooli. Nuoret eivät kokeneet saaneensa lohduttajaa, hellyyden antajaa tai hyväksyjää. Keskeisimmäksi kasvattajien rooliksi muodostui Rajojen asettaja. Tämä tuli esiin muun muassa niin, että kaikkia lastenkodin sääntöjä ja vuorokausirytmisiä tuli noudattaa, eikä aina saanut toimia niin kuin halusi. Rajojen asettajan – rooliin kuuluva turvallisuuden takaajakin toteutui kasvattajien toiminnassa. Kasvattajien ainainen läsnäolo ja ovien lukot loivat lastenkotiin turvallisen ilmapiirin.

Vaikka Rajojen asettajan -rooli nousi erityisen voimakkaasti kasvattajien toiminnassa esille, nuorista suurin osa koki kasvattajat tärkeinä ihmisinä. Varsinkin omahoitaja oli merkityksellinen henkilö lastenkodissa ja hän saattoi saada jopa sijaisvanhemman roolin. Ainoastaan yksi nuorista toi ilmi, ettei kiintynyt keneenkään vakituiseen työntekijään lastenkodissa.

Kahden nuoren tulkinnat oman huoneen viihtymättömyydestä laittoivat pohtimaan lastenkotilasten taustoja ja niiden vaikutuksia lastenkodissa elämiseen ja olemiseen. Voisiko olla, että informantit ovat jääneet aiemmin, ennen lastenkotielämää, usein yksin ja siksi oma huone lastenkodissa näyttäytyi epämiellyttävänä ja kurjana? Emme tosin voi tietää tämän asian perimmäisiä syitä, koska emme ole tutkimuksessamme perehtyneet lastenkodin edeltävään aikaan ja vanhempien silloiseen kasvatustoimintaan. Ihmetystä aiheeseen viritti myös se, että omakohtaisten kokemustemme mukaan, niin sanotussa normaalissa kodissa, lapsen oma huone on kuin lapsen oma valtakunta ja toimintapaikka, jossa viihdytään ja vietetään mielellään aikaa. Näin ollen etenkin kysymys: ”Mikä olisi voinut auttaa omassa huoneessa viihtymiseen?”, mietitytti meitä.

Pohdimme myös lastenkodin lukittuja tiloja ja niiden vaikutuksia nuoriin ja heidän liikkumiseen lastenkodissa, sillä lastenkodissa lasten omatoiminen liikkuminen rajoittuu lukuisten lukittujen tilojen takia. Erityisesti oman avaimen puute näihin oviin sai meidät pohtimaan kodin-tunteen muodostumista. Jokainen nuori toi esille, että lastenkodista muodostui koti. Mikä kuitenkin oli todellisuudessa

tämän koti-sanat merkitys, kun liikkumista on rajoitettu lukuisin lukituin ovin ja säännöin?

Sukulaisiin pidettiin lastenkoti aikana yhteyttä säännöllisesti tapaamalla ja soittamalla. Kaksi informanttia kertoi kuitenkin yhteydenpidon vanhempiin olleen epäsäännöllistä. Pohdimmekin miltä näistä nuorista todella tuntui, kun vanhemmat eivät ole olleet säännöllisesti yhteydessä ja läsnä? Tunsivatko nuoret syyllisyyttä, häpeää vai kenties pelkoa siitä, että vanhemmille oli tapahtunut jotakin? Jos näitä tuntemuksia oli, niin miten tätä epävarmuutta ja tietämättömyyden tuskaa omista läheisistä olisi voitu lieventää? Vanhempiin liittyvät tuntemukset saivat meidät myös pohtimaan laajemmin heidän poissaoloaan lastenkodin arjesta. Tähän yhdeksi jatkotutkimus aiheeksi näimmekin vanhempien roolien tutkimisen lastenkotiaikana. Esimerkiksi ”Miltä nuorista tuntuu, kun vanhempien valtaa on siirretty tuntemattomille henkilöille?” sekä ”Mitkä ovat vanhempien tuntemukset omasta vanhemmuudesta, kun lapset ovat lastenkodissa?”

Ystävät koettiin tärkeinä ihmisinä lastenkotiaikana. Heitä olisi haluttu tavata aina kun oli mahdollista. Tosin kaksi nuorista mainitsi sen, kuinka vertaislapset niin sanotusti paikkasivat lastenkodin ulkopuolisia kaverisuhteita ja tästä seurasi jopa ystävyysuhteiden päättymisiä. Ystävät lastenkodin ulkopuolella koettiin kuitenkin niinkin tärkeinä, että mietityttämään jäi: ”Olisiko asialle voinut tehdä jotain, että ystävyysuhteet olisivat säilyneet ehjinä?”. Suhteet lastenkodin ulkopuolella asuviin ihmisiin ovat tärkeitä hyvinvoinnin kannalta. Niiden kautta muodostuu kattava sosiaalinen verkosto, johon kannattaisi panostaa.

Lastenkodin vertaislasten tärkeys herätteli meidät myös pohtimaan. Etenkin vertaisten sisarusuhteen kaltainen yhteys liikutti meitä. Voiko vertaislapsi korvata kuitenkaan oikeaa sisarusta, vai voiko hänen merkitys olla jopa suurempi? Lisäksi mietimme myös sitä, että mikä on saanut tällaisen sisarusuhteen aikaan. Onko tähän syynä kenties samankaltainen elämäntilanne vai yhteenkuulumisen tunteen ja tuen saaminen?

Kasvattajien keskeiseksi rooliksi nousut Rajojen asettaja laittoi meidät miettimään tarkemmin kasvattajien toimintaan lastenkodissa. Mistä tämä Rajojen asetta-

jan – roolin suuruus kumpusi? Korostuivatko rajat nuorten kertomuksissa siksi, ettei heillä ollut aiemmin kotona ollut rajoja, vai oliko kyse siitä, että lastenkodissa elettiin laitosten periaatteiden mukaisesti, eli rajoittamalla? Myös Rakkauden antajan – roolin esiintyvyys lastenkodin kasvuympäristössä pohditti meitä. Erityisesti Rakkauden antajan – roolin vähyys lastenkodissa nosti esiin seuraavan kysymyksen: ”Voiko kasvattaja antaa rakkautta työnteon kautta?”.

Nuorten kertomukset kasvattajia kohtaan sisälsivät kuitenkin ristiriitaisuuksia. Ihmettelyä herätti se, että Rakkauden antajan – rooli jäi vähäiseksi tai lähes olemattomaksi, mutta silti kaksi informanttia koki omahoitajan merkitykselliseksi, ja jopa sijaisvanhemmaksi. Nuorten kertomukset näistä omahoitajista eivät kuitenkaan sisältäneet lainkaan Rakkauden antajan – roolin liittyviä piirteitä. Tämä ristiriitaisuus jäi mietityttämään meitä. Onko ristiriitaisuuksia syntynyt siitä, että informantit halusivat antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia, esimerkiksi luonnehtimalla omahoitajaa äidiksi, vai olivatko he vain inhimillisesti erehtyneet antamaan vääränlaista tietoa?

Tutkimusprosessimme koimme pitkänä ja rankkana, mutta antoisana ja opettavana. Erityisenä vahvuutena ja rikkautena prosessissa koimme sen, että meitä oli kaksi tutkijaa. Tämän kautta olemme saaneet muodostettua kattavan ja luotettavan tutkimuksen. Kahden tutkijan läsnäolo on mahdollistanut monipuolisen asioiden pohtimisen sekä erilaisten näkökulmien esille tuomisen. Kahden tutkijan ansiosta olemme myös pystyneet panostamaan kokonaisvaltaiseen tutkimusotteeseen sekä tutkimuksen tekoon. Tutkimusprosessissamme olemme tosin joutuneet kohtaamaan myös vaikeuksia. Esimerkiksi kohderyhmän kokoon saaminen oli hyvinkin haasteellista. Kohderyhmän vaikea löytäminen johti myös siihen, että jouduimme jopa siirtämään tutkimuksemme aineistonhankinta-vaihetta. Prosessin heikkoutena koimme myös sopivan teorian löytämisen, muun muassa tämä asia vei meiltä paljon kallisarvoista aikaa. Myös aiheeseemme liittyvä kirjallisuuden puute vaikutti mielestämme heikkoutena, sillä sen takia jouduimme välillä tukeutumaan vain yhden tekijän tekstiin.

Vaikka tutkimusprosessimme on ollut hyvin moninainen, koemme saaneemme aikaan onnistuneen kokonaisuuden. Erityisesti tutkimuksemme vahvuutena nä-

emme mielenkiintoisen aiheen sekä sisällön, joka koostuu nuorten omakohtaisia kokemuksista ja näkemyksistä. Vahvuutena me koemme myös vankan teoriapohjamme, joka tukee kohderyhmämme antamia tuloksia. Teorian ja tulosten yhtenevät piirteet tulevatkin näin tutkimuksestamme oleellisesti esille.

Koemme, että tutkimustuloksemme ovat merkityksellisiä niin aiheesta kiinnostuneille, että alan ammattilaisille ja opiskelijoille. Aiheesta kiinnostuneet voivat tutkimuksemme kautta muuttaa muun muassa mahdollisia ennakkokäsityksiään lastenkotia kohtaan. Olemme myös tutkimuksellamme pyrkineet siihen, että lukijat pystyisivät jollain tasolla samaistumaan lastenkotilasten elämään, ja näin myös heidän kokemuksiinsa sijoituksesta. Sosiaalialan ammattilaiset sekä opiskelijat voivat myös hyödyntää saamiamme tutkimustuloksia ammatillisessa kasvussaan, muun muassa ottamalla keskeiset tutkimustulokset huomioon työssään. Erityisesti tuloksistamme kasvattajan merkitys ja rooli voivat herättää myös pohdintoja. Tutkimuksemme antaa rikasta tietoa, sillä se on kerätty suoraan lastenkodin entisiltä asiakkailta, eli aiheen asiantuntijoilta. Lisäksi tulokset tarjoavat uutta sekä päivitettyä tietoa lastenkodista.

Olemme kokeneet aiheemme ja tutkimuksemme teon hyvin mielenkiintoisena. Näin ollen aihetta olisi kiinnostavaa tutkia paljon enemmän. Erityisesti olisi mielenkiintoista tutkia vielä sijoituksessa olevien lasten ja nuorten elämää lastenkodin kontekstissa. Lisäksi olisi hienoa selvittää entisten lastenkotilasten kokemuksia lastenkodin kasvuympäristöstä ja sen vaikutuksista aikuiselämään. Lastenkoti aiheena on niin monipuolinen, että siihen liittyvät tutkimismahdollisuudet ovat jopa äärettömät, vain luovuus ja mielenkiinto aiheeseen ovat rajana.

LÄHTEET

- Azar, S. T. & Ferraro, M. H. 2000. How Can Parenting Be Enhanced? Teoksessa Dubowitz, H. & DePanfilis, D. Handbook for Child Protection Practice. Sage Publications, Inc. California. USA. 437-443.
- Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 1999. 3. painos. Tampere. Tampereen yliopisto.
- Aronen, M.-L. 1994. Nuorten kokemuksia lastensuojelusta. Teoksessa Törrönen, M. (toim.) Lapsen etu ja viidakon laki. Helsinki. Lastensuojelun keskusliitto. 22-39.
- Aura, S., Horelli, L. & Korpela, K. 1997. 1. painos. Ympäristöpsykologian perusteet. Porvoo. WSOY.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Grönholm, I. 2003. Lapsi oman elinympäristön tutkijana. Teoksessa Sassi, P. & Tarkkonen, T. (toim.) Lapsi ja kasvu ympäristö. Puheenvuoroja ja kirjavinkkejä. Helsinki. Cultura Oy. 12-15.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Otava.
- Horelli, L. 2003. Lapset ympäristön valloittajina. Teoksessa Sassi, P. & Tarkkonen, T. (toim.) Lapsi ja kasvu ympäristö. Puheenvuoroja ja kirjavinkkejä. Helsinki. Cultura Oy. 4-11.

Härkönen, U. 2005. Työelämän, syrjäytymisen ja työkasvatuksen ongelmia pienten lasten kasvuympäristöissä. Teoksessa Tulva, T. (toim.) Lapsen kasvuympäristö ja sosiaaliset taidot. Hämeenlinna. OKKA-säätiö. 43-56.

Kangas, U. 2004. Lastensuojelu ja lapsen huolto. Teoksessa Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.) Lasten suojelu tänään. Jyväskylä. Tammi. 105-118.

Kyttä, M. 2003. Lapsiystävällinen ympäristö. Teoksessa Sassi, P. & Tarkkonen, T. (toim.) Lapsi ja kasvuympäristö. Puheenvuoroja ja kirjavinkkejä. Helsinki. Cultura Oy. 22-27.

Kyrönseppä, U. & Rautiainen, J.-M. 1993. Lapsi laitoksessa. Helsinki.

Lastensuojelulaki. 683/1983. Annettu Naantalissa 03.08.1983.

Mikkola, M. 2004. Lastensuojelu ja eurooppalaiset ihmisoikeudet. Teoksessa Teoksessa Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.) Lasten suojelu tänään. Jyväskylä. Tammi. 61-76.

Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä. Atena Kustannus.

Ojanen, K. 2001. Lapsella on oikeus hyvään ympäristöön. Teoksessa Ivars, M. (toim.) Lapsuuden rakennettu ympäristö 2001. Finnreklama Oy. 21-27.

Pösö, T. 2006. Monenlaista vanhemmuutta. Teoksessa Hermanson, E. & Martso-la, R.(toim.) Aikuinen vanhemmuus. Katoavan kasvatuksen jäljillä. Helsinki. Kirjapaja Oy. 87-97.

Rousu, S. & Holma, T. 2003. Lastensuojelupalveluiden hankinta ja tuottaminen. Suomen Kuntaliiton Lastensuojelun laatu & kustannukset –kehittämishanke, ISBN-951-755-733-7; nro 505 951. Helsinki. Kuntatalon painatuskeskus.

Saarnio, T. 2004. Perhetyö lastensuojelussa. Teoksessa Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.) Lasten suojeleminen tänään. Jyväskylä. Tammi. 240-255.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu. Otavan kirjapaino.

Sihvola, J. 2000. Yksilönä yhteisössä – Näkökulmia paikallisuuteen, globalisaatioon ja hyvään elämään. Kunnalliskehittämissäätiön Polemia-sarja, ISSN 1235-6964; nro 37. Helsinki. Kunnallisan alan kehittämissäätiö.

Sinko, P. 2004. Pienenä mä luulin, että ihminen tarkoittaa aikuista. Teoksessa Roos, J.-P. (toim.) Huostaanottokirja. Turku. Desing Nurmisaari. 83-96.

Stakes 2005. Lastensuojelu. [Online] Stakes [Viitattu 01.11.06]. Saatavissa: <http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Lapsuusjaperhe/lastensuojelu.htm>

Strandell, C. 2003. Lapsiympäristön suunnittelu. Teoksessa Sassi, P. & Tarkkonen, T. (toim.) Lapsi ja kasvuympäristö. Puheenvuoroja ja kirjavinkkejä. Helsinki. Cultura Oy. 28-41.

Taskinen, S. & Törrönen, M. 2004. Lastensuojelun käsitteistä ja tilasta. Teoksessa Roos, J.-P. (toim.) Huostaanottokirja. Turku. Desing Nurmisaari. 12-20

Törrönen, M. 2003. Lasten arki laitoksessa – Elämistila lastenkodissa ja sairaalassa. Helsinki. Helsingin yliopisto.

Törrönen, M. 2004. Elämää huostaanoton jälkeen – lastenkodissa. Teoksessa Roos, J. P. Huostaanottokirja. Turku. Design Nurmisaari. 120-130.

Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä, 2003. Roolikartat. [Online]. Varsinais-Suomen kuntayhtymä. [Viitattu 01.11.06]. Saatavissa: <http://www.vslk.fi/index.php?main=roolikartat>

Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä, 2006. Vanhemmuuden roolikartta. Vanhemmuuden viisi keskeistä osa-aluetta. [Online]. Varsinais-Suomen kuntayhtymä. [Viitattu 01.11.06]. Saatavissa:

<http://www.vslk.fi/rolematrix/vanhemmuus.html>

Väänänen, T. 2005. Sosiaalityöntekijöiden näkökulmia suomalaiseen ja virolaiseen lastensuojeluun. Teoksessa Tulva, T. (toim.) Lapsen kasvuympäristö ja sosiaaliset taidot. Hämeenlinna. OKKA-säätiö. 123-136.

VUOROKAUSIRYTMISTÄ HUOLEHTIJA

NEUVOJA

LOHDUTTAJA

VAATTEIDEN JA TAVAROIDEN ANTAJA

KUUNTELIIJA

HYVÄKSYJÄ

RETKIEN JA VIRKISTYSTOIMINTOJEN MAHDOLLISTAJA

KANNUSTAJA

ESIKUVANANTAJA

TURVALLISUUDEN TAKAAJA

RAJOJEN JA SÄÄNTÖJEN ASETTAJA

RUOAN ANTAJA

HELLYYDEN ANTAJA

TASAPUOLISUUDEN TOTEUTTAJA

ARJENTAITOJEN OPETTAJA

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Tutkimuk- sen nimi	Lastenkoti kasvuympäristönä – entisten lastenkotilasten näkemyksiä ja kokemuksia lastenkotiajasta		
Tutkijat	Nimi	Osoite	Puh.
	Kati Hiltunen	[REDACTED]	[REDACTED]
	Tiia Mälkönen	[REDACTED]	[REDACTED]
Tutkimuk- sen luonne (opinnäyte tms, mihin tutkintoon?)	Sosionomi (AMK) – tutkintoon kuuluva opinnäytetyö.		
Tutkimuk- sen arvioitu toteutusaika	Tutkimus toteutetaan 23.2.2007 mennessä.		
Tutkimus- menetelmän kuvaus	Tutkimusaineisto hankitaan teemahaastatteluin.		
Tutkimuk- sen mahdol- linen ulko- puolinen rahoitus	-----		
Tutkimuk- sen ohjaaja	Allekirjoitus	arvo/ammatti/oppilaitos/osasto/tiedekunta	
	Nimen selvennys		
	Helena Hatakka		

<p>Tutkimus- suunnitel- man lyhen- nelmä</p>	<p>Tutkimuksemme aiheena on Lastenkoti kasvuympäristönä, jota haluamme tutkia lastenkodissa asuneiden nuorten näkemysten ja kokemusten pohjalta. Tutkimme lastenkodin kasvuympäristön sosiaalisista ja fyysisistä ulottuvuuksista. Näillä tarkoitamme lastenkotia tilana, vertaislapsia, ystäviä, harrastuksia, koulu, vanhempia ja sukulaisia sekä kasvattajia.</p> <p>Suoritamme laadullisen tutkimuksemme teemahaastattelua käyttäen. Kokonaisuudessaan kohderyhmämme koko on 5-7 nuorta, mutta tällä hetkellä haemme lupaa 2-3 jälkihuollossa olevan nuoren teemahaastattelua varten. Tutkimuksemme tehdään kaikin puolin luottamuksellisesti ja anonyymisti. Osallistujien henkilötiedot pysyvät salassa ja saamamme haastattelumateriaali hävitetään tutkimuksemme valmistuttua toukokuuhun 2007 mennessä.</p>
<p>Tutkimus- lupa myön- netty</p>	<p>Päiväys</p> <p>____.____.2007</p> <hr/> <p>Allekirjoitus</p> <hr/> <p>Nimen selvennys</p>

HEI!

Olemme sosionomi-opiskelijoita Lahden ammattikorkeakoulusta ja teemme koulutukseemme kuuluvaa opinnäytetyötä. Aiheenamme on lastenkoti kasvuympäristönä, jota haluamme tutkia lastenkodissa asuneiden nuorten kokemusten ja ajatusten pohjalta.

Tutkimustuloksilla pyrimme tarjoamaan uutta tietoa aiheesta kiinnostuneille ja alan ammattilaisille.

Tutkimuksemme toteutamme haastattelemalla. Jokainen haastattelu kestää noin tunnin. Jotta säästyisimme virheiltä haastatteluaineistoa tarkastellessa, pyrimme käyttämään nauhuria. Tämä edellyttää kuitenkin suostumustasi. Haastattelussa käsittelemme seuraavia teema-alueita lastenkodin kasvuympäristöstä: lastenkotia tilana, kasvattajia, vertaislapsia, ystäviä, harrastuksia, koulua, sekä vanhempia ja sukulaisia.

Jotta tutkimuksemme onnistuisi, tarvitsemme apuasi! Pyydämmekin sinua osallistumaan vapaaehtoiseen haastatteluun, koskien elämänjaksoasi lastenkodissa. Haluamme haastatella juuri sinua, koska mielestämme olet avainasemassa sanomaan meille, millainen lastenkoti oli kasvuympäristönä – mikä siellä oli hyvää ja mitä sieltä jäi puuttumaan? Kaikki henkilötietosi pysyvät salassa ja haastattelumateriaali hävitetään tutkimuksemme valmistuttua. Valmis työmme on luettavissa toukokuun 2007 loppuun mennessä lastenkodissasi tai Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksen tietokeskuksessa (Hoitajankatu 3, 15850 LAHTI). Lisäksi toimitamme sen Lahden lastensuojelupäällikölle.

Haastattelut toteutamme tammikuun 8.- 28.1.2007 välisenä aikana. Toivomme, että olet halukas osallistumaan tutkimukseemme, sillä kokemuksesi on meille tärkeä. Jos olet kiinnostunut, ota meihin yhteyttä 17.12.2006 mennessä. Yhdessä voimme sopia sinulle sopivimman ajan ja paikan haastattelulle. Meidät tavoittaa alla olevista yhteystiedoista. Voit ottaa meihin myös yhteyttä, jos haluat lisätietoa aiheesta.

Ystävällisin terveisin

Kati Hiltunen

Tiia Mälkönen

p. [REDACTED]

p. [REDACTED]

HEI [REDACTED] VÄKI!

Olemme sosionomi-opiskelijoita Lahden ammattikorkeakoulusta ja teemme koulutukseemme kuuluvaa opinnäytetyötä. Aiheenamme on lastenkoti kasvuympäristönä, jota haluamme tutkia lastenkodissa asuneiden nuorten kokemusten ja ajatusten pohjalta. Tutkimustuloksilla pyrimme tarjoamaan uutta tietoa aiheesta kiinnostuneille ja alan ammattilaisille.

Tutkimuksemme toteutamme teemahaastattelulla. Jokainen haastattelu kestää noin tunnin. Jotta säästyisimme virheiltä haastatteluaineistoa tarkastellessa, pyrimme käyttämään nauhuria, joka edellyttää nuoren suostumusta. Teemahaastattelun avulla keräämme aineistoa lastenkodin kasvuympäristön sosiaalisista ja fyysisistä ulottuvuuksista. Tutkimuksessamme näillä tarkoitamme lastenkotia tilana, vertaislapsia, ystäviä, harrastuksia, koulua, vanhempia ja sukulaisia sekä kasvattajia.

Tutkimuksemme kohderyhmäksi valitsimme 5-7 jälkihuollossa olevaa 18–21-vuotiasta nuorta. Toiveenamme on, että he ovat olleet sijoitettuina lastenkotiin vähintään kolme (3) vuotta. Haluamme haastatella juuri heitä, koska he ovat mielestämme pitkäaikaissijoituksensa ansiosta asiantuntijoita vastaamaan tutkimusongelmaamme, eli millainen lastenkoti oli kasvuympäristönä – mikä siellä oli hyvää ja mitä sieltä jäi puuttumaan.

Kohderyhmämme saavuttamiseksi toivommeikin yhteistyötä taholtanne. Pyytäisimme teitä toimittamaan heille suunnatut saatekirjeet postitse tai henkilökohtaisesti puolestamme, sillä salassapitovelvollisuuden vuoksi jälkihuollossa olevien nuorten henkilötiedot eivät ole saatavillamme. Uskomme nuorten myös motivoituvan paremmin tutkimukseemme, jos saatekirje tulee tutun lastenkodin ja henkilökunnan kautta. Tutkimus tehdään kaikin puolin luottamuksellisesti ja anonymisti – osallistujien henkilötiedot pysyvät salassa ja saamamme haastattelumateriaali hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Haastattelut pyrimme toteuttamaan 8.- 28.21.1.2007 välisenä aikana. Näin ollen pyydämme tutkimukseen osallistuvia ottamaan yhteyttä meihin jo 17.12.2006 mennessä, jolloin sovimme ajan ja paikan haastattelulle. Tutkimuksemme valmistuttua toukokuun 2007 loppuun mennessä, toimitamme sen teille ja tutkimukseen osallistuneille nuorille luettavaksi lastenkotiinne. Se on luettavissa myös Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksen tietokeskuksessa (Hoitajankatu 3, 15850 LAHTI). Lisäksi toimitamme sen Lahden lastensuojelupäällikkö Päivi Lahdelle.

Tarpeen vaatiessa tulemme mielellämme esittelemään aihettamme henkilökohtaisesti paikan päälle. Lisäksi voitte ottaa meihin yhteyttä, mikäli kysyttävää ilmenee. Meidät tavoittaa alla olevista yhteystiedoista.

Ystävällisin terveisin

Kati Hiltunen
p. [REDACTED]

Tiia Mälkönen
p. [REDACTED]

TEEMAHAASTATTELURUNKO

TAUSTATIEDOT

- sijoituksen kesto ja ikä sijoituksen alkaessa
- nuoren ikä

⇒ Tehtävän anto (Piirrä lastenkodin oman huoneen pohjapiirustus)

KÄSITELTÄVÄT TEEMAT

Lastenkodin fyysiset tilat

- Oma huone
- Yhteiset tilat
- Lukitut tilat
- Piha
- Lähiö

Lastenkodin sosiaaliset suhteet

- Vertaislapset
- Kasvattajat
- Perhe- ja sukulaissuhteet
- Ystävät

TUNTEMUKSIA, MIELIPITEITÄ JA NÄKEMYKSIÄ LASTENKODISTA.

SANA VAPAA ☺